

Miramar

VALLDEMOSSA

BANCA MARCH

C/ Chopin, 3
Telèfon: 612377
VALLEMOSSA

A T E N C I O

Les properes activitats de l'OCB
són el Pancaritat del diumenge després de Pasqua
dia 22 d'abril
i la Festa del Jai a Buger
dia 6 de maig.

Animau-vos a venir,
hi estau tots convidats!

REVISTA TRIMESTRAL

Nº 3 ANY 1

ABRIL-MAIG-JUNY

DIRECCIO

Margalida Calafat i Torres

COORDINA

Antònia Serrano i Darder

EQUIP DE REDACCIO

Antònia Mª Calafat i Rivas
 Nicolau S. Cañellas i Serrano
 Rafael Estaràs i Estàras
 Miquel Joan i Salvà
 Catalina Julià i Noguera
 Jaume Moià i Villalonga
 Llorenç Lladó i Calafat
 Josep Lladó i Vila
 Joan Carles Palos i Nadal
 Benigne Palos i Vadell
 Miquel Ripoll i Rullan
 Antònia Serrano i Darder
 Matilde Serrano i Darder
 Pere Bru Serrano i Darder
 Sebastià Trias i Mercant
 Jaume Vila i Mulet

INFORMACIO MUNICIPAL

Margalida Ripoll i Colom

INFORMACIO ESPORTIVA

Bartomeu Torres i Morell

INFORMACIO MUSICAL

Jaume Capllonch Ferrà

DIBUIX I FOTOGRAFIA

Toni Gelabert i Serrano
 Toni Guasp
 James Lambourne
 Josep Lladó i Vila
 Antoni Muntaner i Bujosa
 Benigne Palos i Vadell
 Josep A. Serrano i Darder
 Josep A. Serrano i Torres
 Pere Bru Serrano i Torres
 Joan Tortella i Araque
 Sebastià Mas
 Margalí Lladó
 Josep Jimenez
 Mag Boscana
 Pedro Cifre

COL.LABOREN

Maria del Carme Bosch

EDITA

Obra Cultural Balear, Delegació de Valldemossa. C/ Constitució s/n. 07170 Valldemossa.

IMPRESSIO

Interior: Edicions Brins, Valldargent 43 - Palma.
 Portada: Taller Gràfic Ramón.

DIPOSIT LEGAL

PM 761-1989.

Miramar

El passat dia 18 d'octubre es va signar un pacte que permetrà la normalització lingüística a les illes Balears; els signants eren el Govern autònom, els consells insulars i l'ajuntament de Palma. Aquest acord té el caràcter d'un veritable pacte institucional perquè fuig dels acords puntuals firmats fins a aquest moment.

El títol de la campanya és "La llengua, feina de tots", Aina Moll presideix la Comissió Tècnica i l'Obra Cultural Balear actua com a entitat coordinadora.

Aquest procés de normalització l'hem de dur a terme junts, ja que és una tasca de tots. Amb aquest pacte, el que es pretén és il·lusionar la societat balear per frenar el creixent procés de castellanització que patim.

L'objectiu més immediat de la campanya és posar en pràctica la Llei de Normalització Lingüística aprovada pel Parlament de les Illes Balears dia 29 d'abril de 1986. La Llei disposa que "Dins l'àmbit de l'Administració, pel que fa a l'ús de la llengua catalana, el període d'adaptació dels serveis i organismes que disposa la present Llei no pot excedir de TRES ANYS". Aquest text és publicat al BOCAIB 16/30 5 86, és a dir, han passat gairebé quatre anys i aquesta adaptació ha estat mínima, això vol dir que l'Administració no aconsegueix la Llei que el Parlament aprovà per unanimitat.

A més d'adreçar-se a l'Administració, la campanya és enfocada preferentment als centres escolars, mitjans de comunicació i a la societat en general. D'aquesta manera, les adhesions són fetes per institucions i col·lectius, però també per ciutadans concrets. Les adhesions col·lectives han de comunicar-se formalment al Secretariat de la Campanya (provisionalment instal·lat a l'Obra Cultural Balear: C. Impremta, 1. Ciutat de Mallorca) que en publicarà les llistes.

Un objectiu específic és l'adhesió de cada ajuntament, confiam que el de Valldemossa no quedarà enrere i participará en el projecte de manera activa i realment coneixedora, i que els valldemossins faran seu l'eslògan "La llengua és feina de tots".

Agraïment: L'O.C.B. de Valldemossa agraeix al nostre entrançable amic, l'artista pintor Josep Coll i Bardolet, un dels primers fundadors de l'O.C.B., l'obsequi de la producció de la portada.

--

Els articles publicats a la revista, expressen únicament l'opinió dels seus autors.

Editorial	1	Excursionisme	23
Col.laboracions	2	Esport	24
Investigació	6	A la biblioteca hi ha	25
Valldemossa	7	Llengua	26
La Vila	8	Cinema	29
Entrevista	9	Cuina	30
La Vila	10	Passatemps	31
Informacions	21	Jardineria	32
Marxa jove !!	22	Entreteniments	32

COL.LABORACIONS

Orígens i escuts dels llinatges de Valldemossa

COLL.: Ve del substantiu coll, que vol dir pas entre muntanyes o muntanyola i deriva del llatí collis. Està molt estès per Catalunya i per Balears, és també el nom de dos pobles de Catalunya, un a l'Alta Ribagorça, i l'altre a la Selva. Podria també haver-se originat a través d'algun dels topònims homònims. Segons pareix el llinatge Coll és el mateix que Descoll, hom creu que Ramon Colleto que es veu en la signatura de la donació que va fer el Comte Nunyo Sans als Bernats, sigui el fundador de la família dels Coll a Mallorca. Aquesta família es va dividir en diverses branques i la de Sóller segons ens diu un document antic ja estava arrelada a començaments del segle XIV.

Persones il·lustres que dugueren aquest nom són el pare Pere Descoll que va ésser procurador del rei Jaume II i a l'any 1309 dirigia com a arquitecte les obres del Castell Reial.

El cavaller mallorquí Bernat Coll, conseller i cronista del rei Pere IV que va escriure tots els fets i proeses del rei i les deixà enllestides a l'any 1388.

El pare Pere Joan Coll escriptor natural de Sóller i monjo de La Cartoixa que escrigué el voluminós tom de la Vida de la Beata Catalina Thomàs a l'any 1755 amb el pseudònim de Placido Ruleno.

COLL

Personatge dels nostros dies que porta aquest llinatge és el nostre entranyable amic i un dels fundadors de l'Obra Cultural Balear, l'artista pintor senyor Josep Coll Barolet nascut a Campdevàdol però que resta entre nosaltres des de l'any 1944. Durant tots aquests anys ha donat a conèixer Mallorca i en particular Valldemossa al món amb un bon nombre d'exposicions internacionals que avalen la qualitat de la seva pintura. Fou proclamat fill adoptiu de Valldemossa el 24 de maig de 1987 i guardonat per la Gene-

ralitat de Catalunya amb la Creu de Sant Jordi el dia 13 de febrer de 1990.

RIPOLL: Nom d'una famosa vila pirenenca, que segons el llatí del 890 apareix en formes com Ripullo o Rivipullo relacionant l'element poll amb el llatí pullus "gall".

Es un llinatge molt arrelat a Deià, Sóller, Lloseta i Valldemossa. L'explicació històrica del per què els Ripoll arrelaren a Mallorca és la següent: A començament del segle XIII Jaume el Conqueridor es proposà la conquesta de Mallorca, abans de començar la gesta, fa diferents ofrenes al Monestir de Ripoll i l'Abat li correspon sufragant les despeses d'un nombre escamot de ripollesos que a les ordres d'en Pere de Ripoll, a qui el Rei anomenava "L'Abat" prengueren part en la conquesta de Mallorca adoptant molts d'ells el cognom Ripoll.

En Joan en Guillem i en Berenguer Ripoll acompanyaren també el Conqueridor i prengueren part a la divisió i repartiment de l'illa, que es va fer l'any 1232.

Altres personatges anomenats Ripoll foren: Mossèn Joan Ripoll, rector de Valldemossa l'any 1370.

El pare Miquel Ripoll del Convent de la Cartoixa a l'any 1574 que va ésser un gran devot de Santa Caterina Tomàs i col.laborador de la causa de beatificació.

RIPOLL

L'any 1872 neix a Lloseta la venerable monja franciscana Reverenda Mare Sor Miquela Ripoll Martí anomenada Filla llustre de Lloseta dia 27 de desembre de l'any 1981

Escut: A la part superior un gall del seu color natural, en camp de plata. Part inferior tres faixes blaves ondulades en camp d'or.

CALAFAT: De Calafat (Del grec tardà kalaphates) "qui te per ofici calafatar barques". Antigament menestral que calafatava naus.

Es un llinatge molt arrelat a Valldemossa. Un dels primers valldemossins que dugueren aquest nom fou Pere Calafat que a l'any 1245 va comprar un esclau "qui ibiremanet" a Tomàs de Quirós per un valor de 132 soo. segons un document antic.

Un dels personatges més il·lustres de la nostra història és sens dubte l'impressor Mestre Nicolau Calafat que fundà a Ciutat de Mallorca juntament amb el lul·lista Bartomeu Caldentei, la primera impremta de Mallorca, traslladada durant algun temps a Miramar.

Cal destacar el "Llibre de Contemplació" de Francesc Prats que va ésser el primer incunable imprès a Mallorca en llengua catalana l'any 1487. Destacà també com a campaner i com a rellotger. Era l'encarregat de mantenir el rellotge públic de Ciutat i construí o almenys perfeccionà

els de Felanitx, Manacor i Artà.

Un altre personatge popular dels nostres dies va ésser en Jaume Calafat Pons (es Quintet) glosador i mestre marger, treballà a Felanitx i a Porto Cristo, on construí el camí de Sant Salvador i el d'accés a les Coves del Drac respectivament.

CALAFAT

Escut: Un ca llebrer de color d'or amb el collar de ferro en camp vermell.

Miquel Ripoll

Pastoritx

A la serra de Tramuntana i en direcció a Ciutat, trobam la possessió de Pastoritx. Una possessió amagada dins la muntanya com un tresor molt cercat i difícil de trobar.

El seu nom té les arrels llatines ja que procedeix de la paraula llatina "pastori-ciu", que significa "pasturatge".

La possessió té tres apartats molt interessants: les cases, les terres de conreu i les muntanyes que l'envolten.

Abans d'arribar a les cases ens sorprèn l'aqüeducte que duu l'aigua d'una font de la falda de Sa Moleta. Pastoritx té, a més, un sistema de mines per a l'aprofitament de l'aigua, segurament d'origen àrab.

Dues columnes de pedra són la fita d'entrada del jardí que precedeix la façana principal. A aquesta façana trobam l'inevitable rellotge de sobe amb una enigmàtica inscripció "Ultima multis hora", la darrera hora per a molts.

Passat el portal que s'obre a la façana entrem a la claustra. A l'esquerra hi ha l'entrada de la casa dels amos protegida per una porxada petita i recollida.

La capella es troba al fons de la claustra als baixos d'una antiga torre de defensa. La capella té forma circular amb l'altar major precedit per un retaule ben conservat. A l'esquerra de l'altar hi ha la sagristia on es guarden els objectes litúrgics, incloses les

sotanes de diferents colors per a les distintes celebracions.

A la part oposada a l'altar major se situa un petit amfiteatre separat de la capella per una vidriera des d'on els senyors oïen missa, separats dels amos i missatges.

La tafona de Pastoritx guarda la primera premsa per als esportins de quatre columnes que hi va haver a Valldemossa. A aquesta tafona ja no s'hi fa oli encara que a la possessió es recull l'oliva. Com un tresor, l'oli era guardat a una dependència especial, tancada la seva porta amb un bon caramull de panys.

La casa dels senyors no és gran, en ella no hi ha lloc per a l'ostentació. Consta de dues plantes i el seu estat de

conservació és gairebé perfecta. La casa té l'estructura de les típiques cases de possessió la planta baixa guarda l'entrada, sala d'estar, cuina i menjador; al primer pis es troben els dormitoris. Malgrat la seva aparença, d'una típica i rústica casa senyorial té una característica molt especial: guarda les formes pures i belles d'una casa antiga i ben decorada.

A l'espaiosa entrada hi trobam grans taules, cofres... mobles grans i antics. Damunt una taula hi ha un gran llibre digne d'estar a un museu du per títol "El liberalismo es pecado", datat al segle XVIII i el que més suscita l'interès és el fet d'estar escrit en vuit idiomes: català, castellà, basc, francès, llatí, alemany, italià i portuguès.

El menjador és digne d'un palau. Conserva una hermosa col·lecció de ceràmica que decora les seves parets; a un racó de l'entrada del menjador encara es conserva el rentamans.

La cuina i el rebost guarden tot el parament de la casa.

La sala d'estar està plena de petits detalls: quadres, ceràmiques, llibres... Aquesta sala s'obre a una terrassa que domina el comellar de l'Infern i des de la qual es pot veure, a la llunyania, Ciutat.

Escales amunt arribam al primer pis. Hi trobam dues sales, els dormitoris i una àmplia terrassa.

La primera sala és molt àmplia i té una vitrina on es conserven llibres antics.

La segona dependència podria ésser una sala, abans dedicada a la música o al joc ja que damunt una taula es conserva un joc d'escacs.

La primera cambra està decorada en tons blaus, el llit amb cobricel és realment meravellós. Però no solament el llit i els mobles són dignes d'admirar, sinó tots els petits detalls: els quadres, les cortines, l'adreç de tocador amb incrustacions d'esmalt... fan d'aquesta estància, una cambra única de contes de fades.

(foto: NICO)

El segon dormitori té un bany al seu costat. Més que el dormitori mateix, impressiona aquest bany ja que cada detall és una peça única: la ribella, la gerra...

Definitivament, no hi ha paraules per a descriure el senyoriu d'aquesta casa, una casa de senyors al camp conservada tal i com era abans, sense notes discordants, ben el contrari, guardant tota la seva autenticitat.

A més de les cases senyoriales, podem dir que Pastoritx té una extensió de 750 quarterades, tres de les quals són de reguiu, i les altres cobreixen el bosc i l'alzinar.

Pastoritx centra la seva producció agrícola en la plantació de cereals i arbres fruiters. Té un petit hort on se sembren els diferents productes segons la temporada. Crida l'atenció el fet que a Pastoritx anteriorment se sembraven safrà i maduixes.

Quant a la ramaderia, a Pastoritx trobam diferents tipus d'animals: ovelles, someres, ases, porcs, ànneres; a la muntanya hi ha cabres salvatges.

Al bosc de Pastoritx es conserven la majoria de sitges del poble. Dels forns de calç encara es poden observar les restes.

Són punts destacables a la petita geografia de Pastoritx:
- Sa Rota d'En Cotó.
- Puig de Sa Coa de Sa Rata.
- Puig de Na Fàtima.

L'Obra Cultural Balear de Valldemossa visità Pastoritx el 24 d'abril de 1988. No hi ha paraules per agrair l'amabilitat del senyor Mariano Espanya en les explicacions i les atencions de les quals fórem objecte.

Després d'haver visitat la casa, el senyor Mariano Espanya, molt amablement ens va convidar a tastar els productes de la possessió: pa amb oli i les olives verdes i pansides, aigua fresca de la cisterna i vi. Un gest que l'honora molt; n'estam molt agraïts de tot el que va fer per apropar-nos als petits-grans trossos de Pastoritx.

Margalida Calafat i Torres

Don Joan Sureda i Bimet

El 28 de juliol del 1872, festivitats de santa Catalina Thomàs, era batejat a Valldemossa l'hereu del financer Joan Sureda i Villalonga i de la seva esposa, Celerina Bimet i Rousset. Havia nat el dia abans al palau de la vella Cartoixa valldemossina. Orfe de mare des de la primera edat, fou educat acuradament pels jesuïtes, primer a València i posteriorment a Chamartín i Deusto, on cursà Dret i Filosofia i Lletres.

L'any 1896 se casà amb Pilar Montaner i Maturana, de família noble, pintora notable i mare fecunda de catorze fills, dels quals en suraren onze. Amb ella compartí una vida entregada per complet a l'art pictòric i literari, fomentat i ajudant el seu talent artístic, procurant-li bons mestres i realitzant viatges molt llargs amb la idea de conèixer els principals museus europeus i les obres cabdals de la pintura mundial.

L'agost del 1906 acull en el palau de Valldemossa a n'Azorín, desplaçat a l'illa per donar informació periodística sobre l'estada de Maurra a Son Mossenya. En els articles, l'escriptor reflecteix la bona acollida que en Sureda li dispensà. Aquest mateix any coneix Rubén Darío, que viu aleshores en el Terreno. Anys més tard, el 1913, el convidarà a ca seva, amb l'intent de donar una mà al príncep del Modernisme, crebantat de cos i d'ànima. L'any 1916 obri les portes del palau a Miguel de Unamuno, al qual suplica que sigui el mantenidor dels Jocs Florals que s'han de celebrar. Tots ells, agraits, reflecteixen dins la seva obra el pas per Valldemossa i l'acollida calurosa que troben a Ca'n Sureda.

L'erudit don Joan, que era fidel al lema "nulla dies sine linea", lector infatigable, comença la seva etapa brillant de conferenciant l'any 1917, prenent part a la sèrie de

D. Joan Sureda i la seva filla Celerina a la Cala de Sant Vicenç (Pollença) amb Joaquim Sorolla i la seva família.

conferències organitzades pels germans Alcover, celebrades durant tres lustres al museu Diocesà. Tracten de pintura. El P. Batllori afirma que eren recordades amb admiració pel públic. Així mateix, a la revista "Mallorca", publica els articles titulats "Disertacions" i "Rodin". El 1918, amb motiu d'una exposició de la seva dona al Círculo de Bellas Artes de Madrid, dissertà sobre "Las bellezas de Mallorca", vertader càntic d'amor a la nostra terra, que produeix gran impacte als assistents. L'any 1920 polemitzà amb Hermen Anglada amb motiu de l'Exposició Nacional d'Art, on el català, membre del Jurat, actuà de jutge i part, provocant la intervenció d'en Sureda en nom de la seva dona i de la resta dels artistes que es consideraren perjudicats.

El 1924 i 1926, col.labora a la Festa de la "Raza" a Palma i el 1929, a Valldemossa. En els seus discursos, gairebé sempre en castellà, la seva parla habitual, lloa la labor d'Espanya, difusora de la llengua, cultura i civilització pròpies entre els pobles d'ultramar.

El 21 de març del 1927, al Fomento del Civismo, pronuncia la conferència titulada "El culto a la belleza es necesario a la vida humana y por ende a las sociedades", on ataca els anihiladors de la bellesa i destructors del nostre patrimoni, proposant com a alternativa única la de sembrar la cultura en tots els camps socials i retallar les iniciatives dels ignorants.

El 10 de febrer de 1930, el mateix Fomento del Civismo, en una dissertació sobre "El

momento político actual desde el punto de vista universal", mostra la condició de monàrquic sincer i catòlic fervorós. Per això, l'abril de l'any següent "llora a lágrima viva", -en paraules textuais-, la partida del rei i preveu dies de dol per a Espanya. S'auto proclama co-fundador de la Falange el novembre del 1933, juntament amb Fernando Serrano Suñer i el marquès de Zayas, però pot ésser per la seva positura un tant crítica, hom li aconsella silenci durant la guerra i es veu bastant relegat a la post-guerra. Mentrestant, ha perdut tot el patrimoni familiar i han mort alguns dels seus fills. En Su-

reda es refugia en la religió i intensifica la vida bohèmia que havia duit des de la juvenut. En els darrers anys de la seva vida pública "Noticia sobre la vida y obra de Rubén Darío en Mallorca", on conta els records personals de la seva relació amb l'admirat poeta nicaragüenc.

Mor el 28 d'abril de 1947, i, pòstumament, la "Revista" publica el seu "Pensamiento filosófico de Unamuno. Filosofía existencial de la inmortalidad". Recentment "Caligrama" ha publicat el seu assaig llarg sobre el "São Paulo" de Teixeira de Pascoaes.

Això és, a pinzellades, el perfil d'un valldemossí al

qual no han fet justícia. Gràcies a ell, el nom de Valldemossa està en boca de poetes i escriptors. Per la seva generositat, nombrosos pintors immortalitzaren en les seves teles el paisatge inigualable de la seva vila nàdida. Per què deslligar el nom de tots aquells de què fou reclam i amfitrió obrint-los de bat a bat les portes del seu palau en dies més feliços? Cal plantejar-se si hauria passat el mateix si no hagués sobrevingut la ruïna econòmica de la família. En tot cas mai no és tard per posar les coses al seu lloc.

Maria del Carme Bosch

Malalties i remeis

Eczema

Malaltia de la pell consistent en la producció de petites butllofes que en assecar-se formen crosteres superficials.

Estudiarem el tractament que la medicina popular dóna al èczema de les mans en les dues malalties de 1) sec i 2) humit o dishidrosi.

Eczema sec de les mans

Segons Miguel Morey Galmés "Miquel Tafal" de Manacor, aquest èczema pot guarir-se amb "Oli de crespinella". S'unta l'èczema dos cops al dia, fins que estigui ben curat.

Aquest oli es prepara de la següent manera:

- Una grapada de crespinella (Sedum album). Aquesta planta creix a les teulades de les cases antigues i a les parets de pedra molt velles.
- Quatre nous (només la carn) és a dir fruits de l'arbre Juglans regis.
- Oli d'oliva.
- Flor de sofre.

Es posa l'oli al foc amb les nous i la crespinella ben picades. Es va remonent, a poc a poc, uns cinc o sis minuts, fins a obtenir una pas-

ta. Abans de retirar-ho del foc, s'hi posa una mica de flor de sofre.

Eczema humit de les mans

Segons "Mestre Cordé" de Manacor:

- Donar fregues a l'estómac del malalt, mitja hora cada dia, durant cinc dies seguits. Segons deia Mestre Cordé, l'estómac era l'origen de totes les malalties. Les fregues li augmentaven la circulació de la sang, la qual cosa facilitava la dispersió del mal, en aquest cas concret: curava l'èczema humit de les mans.

- També es banyen les mans amb un "amarat de vinagre" (vinagre mesclat amb aigua) unes quantes vegades al dia, fins a la guarició total.

- No banyar-se les mans amb aigua salada, en el cas de tenir èczema humit.

- No menjar mai "pebre coent" i en canvi, sí, es pot menjar "pebre bo", que com el seu nom indica és BO.

(M'ho va contar Na Magdalena Riutort Andreu de Son Ferriol)
Matilde Serrano i Darder

(dibuix: Toni Gelabert)

Miramar (3)

La segona escola lul·lista
i la primera impremta.

El segle XV fou una etapa de canvis a Miramar tant al monestir com a les terres de la possessió. Els monjos jerònims, que havien arribat en 1401, abandonaren Miramar en 1442. Però, durant la seva estada una part important de les terres del monestir se separaren, quan l'any 1415 el doctor Arnau Bezmur les adquirí en subhasta pública. Anys després, en 1437, els seus hereus, Ramón Gual i el seu fill Joan, retornaren aquelles terres als jerònims.

Quan els jerònims deixaren el monestir s'instal·laren a Miramar els frares dominics, que hi habitaren des de 1442 a 1478.

El Miramar de final de segle seria protagonista de dos fets importants, íntimament relacionats: la instauració de la segona escola lul·liana i de la primera impremta mallorquina.

Una carta de 1485 escrita per Arnau Descós al seu nebot Pere de Sant Joan diu així:

"Vull que sàpigues que, un d'aquests dies passats, el Reverend Mestre Bartomeu Caldentey va partir, amb mols dels seus deixebles, cap a

Trinitat, lloc vertaderament ameníssim i... apte per a l'estudi... Va allà impulsat per un esperit d'emulació, amb la finalitat de que els seus deixebles de Trinitat superin de molt els del Puig de Randa".

Una altra carta de 1492 dirigida pels jurats de Mallorca al rei Ferran el Catòlic confirma el fet anterior i demostra el deficient conreu de les terres de Miramar:

"E som nosaltres informats com, en los anys passats, Vostre Altesa, havuda plena informació... de la vida e exercici de doctrina que en aquella casa (de Trinitat) se era introduhit e es continua per dos preveres... Mestre Barthomeu Caldentey... e Mossèn Francesch Prats..., havia otorgada aquesta casa als dessus dits preveres... i los dits preveres, confiats en vostre reyal clemència, no han volgut cessar de fer e continuar lo efecte promès, metent e exposant, en rehedificació de aquella, lurs pobres facultats... e no solament quitant e liberant aquella de alguns càrrechs qui la aprimien, més encara,

de terres aspres e nunca conrades, redigint a nou..., tenint allí molts fadrins, de cascuns staments, ab gran disciplina e exercici de letras sciència e virtuts... Los dos dits preveres hagen proposat de fer un col·legi de XII preveres ab lur Mestre de Theologia qils llege continuament... fets doctes en la Sgrada Scriptura".

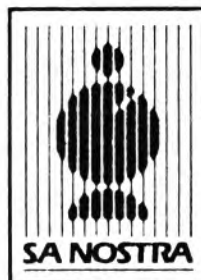
El 1487 sortia de Miramar l'Obra de contemplació, primer incunable estempat a Mallorca en llengua catalana, escrit pel dit mossèn Prats i imprès pel valldemossí Nicolau Calafat.

Sebastià Trias Mercant

La llengua,
feina
de tots

amb el suport de

CAIXA DE BALEARS
"SA NOSTRA"

Recordant la canonització de la Beata

I. De com feren la Beata, Santa, i com va respondre el poble mallorquí

Parlar-vos de Valldemossa i no anomenar a Catalina Thomàs és una incoherència. Què us podem dir de la Beata que tots no coneguem? La seva vida, les seves obres, les seves paraules de seny... Tothom la té per santa i ho és, així va ésser declarada fa seixanta anys. No us narrarem la seva biografia, no és aquest el nostre propòsit, si més no, us contarem com la canonitzaren i com el poble de Mallorca i com, és clar, el de Valldemossa varen respondre a aquest fet, que tengué tan gran ressò, del qual encara hi ha testimonis vius que ens ajudaran a recordar-ho.

Per realitzar aquests articles hem parlat amb diverses persones que varen viure els esdeveniments. Totes ens han aportat el que tenien de records i experiències personals. També hem consultat llibres i el "Correo de Mallorca" de l'any 1930, on hem trobat sovint notícies del fet. D'aquest diari ens ha cridat l'atenció les cròniques del prevere Baltasar Pinya, vicari de Valldemossa, a voltes poètiques, a voltes descriptives, en les quals intercalava gloses populars o fragments de poesies.

Hem pogut reunir algunes fotos que pertanyen a na Dolores de Cas Pagès, a n'Antònia Darder i a na Catalina Ferrà juntament amb un exemplar de l'Osservatore Romano del dia de la canonització; Aina Vila es recorda d'una poesia que es va fer amb motiu de la processó a la Seu; Sor Catalina, que era monja l'any 1930, i Sor Cristo Rei, que va professar un poc més tard, i el senyor Bru Morey, que aleshores era seminarista, ens han contat les seves vivències.

Intentarem connectar amb el màxim de gent que vulgin

aportar el que saben, per ajudar-nos a recopilar la informació inèdita sobre aquest esdeveniment.

Quan la nostra santa era Beateta, ja es tenien notícies de les moltes curacions que havia realitzat, dues de les quals serviren per a fer-la santa. Els dos prodigis presentats varen ésser: la curació total de la senyora Maria Antònia Matheu d'un vell tumor jugular i osteoperiostitis del tòrax esquerre de caire tuberculós i la instantània i perfecta curació de la senyora Antònia Noguera i Magraner, que patia tuberculosi pulmonar.

El febrer de 1930 ja era imminent l'aprovació del miracles i per ordre del vicari capitular es fan a totes les esglésies de Mallorca tres dies de rogatives amb exposició del Santíssim, lletanies de Tots els Sants i repicar de campanes.

La causa, zelosament postulada per Carmelo Blay, va anar endavant i endarrera molts de pics, però a la fi, Pius XI va aprovar els miracles i el primer diumenge de Quaresma va tenir lloc la lectura del decret.

Les monjes de Santa Magdalena vivien intensament aquells dies. Cada vegada que arribaven noves de Roma tocaven les campanes, resaven lletanies...

El dia que saberen que la Beata ja era Santa, tota la comunitat volia repicar les campanes al mateix temps i les monges més velles corrien per la terrada del campanar amb graneres enceses, i com que duien arromangats els hàbits negres, es veien les faldetes blanques i tothom que passava prop d'allà deia: Santa Magdalena es pega foc i les monjes van en camieta!

Mentrestant, a Valldemossa mitjançant una ràdio es va saber la notícia. En Vicenç Colom, "Boira", que era l'escòla major, va córrer més que de pressa cap a l'església per tal de repicar les campanes. Quan va ésser dalt del campanar no hi va haver escala i amb prou feina la hi varen pujar. Per això les campanes de Cartoixa començaren més prest a deixar sentir el seu so.

Enardits, en Vicenç "Boira" i dos homes més, varen repicar un parell d'hores mentre llua l'estendard de la Beata al cap d'amunt de la parròquia.

Des dels dos campanars les majestuoses campanes, varen anunciar la gran nova i varen omplir la vall de goig i d'alegria.

El poble en massa va acudir a l'església i a la caseta de la Beata a resar, a plorar d'alegria i a cantar Sor Thomasetta.

Mitjançant una crida es va convidar els valldemossins a un Tedèum, el de Tortell, que va ésser oficiat per Emili Sagristà, Bartomeu Real, Bartomeu Jaume i a l'orgue Pere Bru Lladó, els quals varen pujar expressament de Ciutat tan aviat com varen saber la notícia.

A la Seu es va cantar també un Tedèum d'acció de gràcies.

Antoni Serra

L'ajuntament de Ciutat va expressar al Convent de Santa Magdalena i a l'ajuntament de Valldemossa la gran satisfacció que sentien per l'esdeveniment.

Els valldemossins varen acordar que acudirien, el dia 9 de febrer, en pelegrinació a Santa Magdalena de Ciutat per donar gràcies a Déu i al mateix temps retre homenatge a la nova santa, la qual cosa us contarem en un proper article.

BIBLIOGRAFIA:

"La Flor de Valldemossa". R. P. Antonio Tomás SS. CC.
"Diario de Mallorca". Any 1930

AGRAÏMENTS:

A la priora sor Natividad, a sor Catalina i a Sor Cristo Rei, totes elles monges Agustines Canoneses.
Al senyor Bru Morey i Fiol, canonge valldemossí.
A Miquel Ripoll i Rullan.

Miquel Joan i
Antònia Serrano

L'escriptor Antoni Serra va néixer a Sóller l'any 1936. Va estudiar medicina a Barcelona i a València. Actualment té la seva residència a Son Rapinya, Ciutat. Col·labora a diaris i revistes com "Última Hora", "El Temps" i "Avui". És autor de nombrosos llibres de narracions, d'assaig, novel·les i novel·la de gènere. Ha creat el personatge Celso Mosqueiro, un detectiu portuguès afincat a Mallorca.

Amb motiu de la Festa del Llibre publicam aquesta entrevista que li vàrem fer ja fa un cert temps.

Les tres primeres qüestions sobre n'Ignasi, l'ermità Carmel i Celso Mosqueiro, tots ells personatges de diferents llibres d'Antoni Serra, ens podrien remetre a la lectura de la seva obra literària.

P.- El protagonista de la novel·la "Carrer de la Plateria 36", n'Ignasi, xueta, pobre d'esperit, covard, dominat per la seva dona: "l'esquerpa, xorca, poruga i desdentada Nina...". No pateix un càstig massa gros? No serà que ets racista? ... que ets racista?
A.S.- És un cas molt trist del que poden fer les amenaces i la por. És una història verídica, no és exagerat el que cont. Aquest senyor ho va passar molt malament. Era així, es mostren els aspectes més rellevants, però és un personatge literari.

Jo no som racista, a més, els xuetes, no sabem on comencen ni on acaben... Tenen coses bones, defensen els seus interessos.

-Celso Mosqueiro, detectiu creat per Toni Serra, no facilita al lector tota la informació que té sobre els seus casos... No trobes que s'hauria d'explicar?

-Mosqueiro no demostrarà tot el que sap, és un bon pardal!

-La novel·la "Més enllà del mur" conta la trista història de l'ermità Carmel. Va existir realment?

-Jo el vaig conèixer, vaig parlar amb ell. Vaig basar-me en la seva història per escriure la novel·la. Fins que va ésser mort no ho vaig fer. Ell no tenia vocació, varen ésser el seu caràcter apocat i les circumstàncies polítiques que el varen dur a tal situació.

-Per què escriu en castellà al diari "Última Hora"?

-No és una imposició políti-

ca sinó empresarial. Jo voldria escriure en català, però, m'oferiren aquesta columna en castellà, no en català, i cada dia he de dinar i sopar. De totes maneres els temes sobre els quals escric són quasi sempre mallorquins.

-En certa ocasió, vàrem llegir una entrevista que et va fer la periodista Margalida Capellà. Era escrita en castellà, però, hi havia intercalats fragments en català, et sembla bé aquest còctel?

-El periodisme d'aquestes illes es fa en castellà; l'entrevista fou feta en català i l'entrevistadora la va traduir el que va deixar en català ho deixà per qüestions de matís. Això és interessant perquè els sectors que llegeixen sempre en castellà veuen que existeix una altra llengua.

-L'any passat, Toni Serra fou nomenat vicepresident de l'Associació d'Escriptors en

La ruta del Cister (II)

Santes Creus

Llengua Catalana; que ens en pot dir?

-S'ha d'acomplir aquesta funció, l'escriptor ha de tenir una presència social. Tenir xerrades amb les institucions significa un apropament a la realitat.

-L'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana, agrupa molts d'escriptors dels Països Catalans?

-Als Països Catalans hi ha devers cinc-cents escriptors, a les Illes Balears n'hi ha devers 46 o 47 d'associats. N'hi ha d'altres que no pertanyen a l'associació.

-Quina relació tens amb el metge de Caterina Homar?

-El meu padrí, Pere Serra, era el metge de Sòller i va ésser un dels metges que van atendre a la madona de S'Estaca, Caterina Homar.

-Quin és el darrer llibre que has publicat?

-**"RIP, SENYOR MOSQUEIRO"** és el darrer que vaig publicar, va ésser editat el febrer de 1989.

-En tens algun altre a punt d'editar?

-En tenc un d'enllestit. Quasi segur que sortirà a la venda a final d'any, es diu "Llibre de Família".

Gràcies per haver-nos atès, et desitjam molts d'èxits amb els teus llibres.

El segon monestir que visità el grup de valldemossins dins la ruta del Císter fou l'abadia de Santes Creus.

Aquest gran Monestir de Catalunya és situat vora el riu Gaià dins el terme municipal d'Aiguamúrcia. L'accés al monestir és una plaça on hi ha l'església de Santa Llúcia i la Porta Reial o de l'Assumpta coronada per una estàtua de Sant Bernat; en aquesta plaça també trobam el Palau de l'Abat.

El monestir fou fundat el 1150 per monjos de la Gran Selva i fou el primer del seu ordre establert a Catalunya. L'any 1152 era ja considerat una abadia. El 1174 s'iniciaren les obres monumentals a l'església major, a la sala capitular, al templet del claustre i al dormitori, mentre la comunitat vivia a les construccions primitives.

Amb el regnat de Pere II el Gran, el monestir fou adoptat pel rei, que hi trià sepultura i hi construí un Palau Reial. D'aquesta manera, Santes Creus es va convertir en el primer cas de monestir de patronatge reial, amb palau estable.

La devoció per Santes Creus fou heretada per Jaume II el Just, fill de Pere. Però temps després, Pere III el Cerimoniós decantà el patronatge reial cap a Poblet.

A la darrereria del segle XVII començà a ser edificada la plaça actual de Sant Bernat on a més del Palau de l'Abat, foren instal·lats diversos serveis del monestir com la ferreria, l'hostatgeria, les cases dels monjos jubilats.

El monestir fou abandonat per la comunitat, tal com feren els cartoixans de Valldemossa, l'any 1835.

Després de l'exclaustració hi hagué saqueig i incendi en diverses ocasions.

Actualment un Patronat dependent de la Generalitat de Catalunya ha emprès el projecte de restauració del Palau Reial, per a destinar-lo a

Museu d'Història del Monestir, i adequar les sales que puguin acollir congressos, exposicions i manifestacions culturals.

Sota una pluja fina i suau arribarem al monestir de Santes Creus, en aquells moments en què el sol estava més baix i la fosca queia sobre nosaltres com un fantasma més del passat que ens envoltava.

Travessarem la porta de l'Assumpta, gran obra barroca del segle XVIII; conté dues columnes sobre basament de pedra i una gran imatge de l'Assumpta que el presideix. El portal de l'Assumpta dona entrada a la plaça de Sant Bernat que ofereix en primer moment una meravellosa perspectiva de l'església. A la dreta d'aquesta plaça hi ha el Palau de l'Abat (actualment ocupat per les oficines de l'ajuntament d'Aiguamúrcia). Finalment cal assenyalar la font que hi ha al bell mig de la plaça que té una pica circular amb quatre brocs, rematada per una estàtua que ens digueren que representa un antic abat del monestir.

Continuarem cap a la plaça de Jaume II el Just, on se situa el Portal del Claustre també impropriadament anomenat portal reial ja que té una gran quantitat d'escuts de la corona catalano-aragonesa.

Visitarem en primer lloc el claustre. De planta rectangular, i amb un templet de lavabo de tipus cistercenc, el claustre de Santes Creus se situa al sud del temple. Fou començat l'any 1313 a iniciativa de Jaume II el Just i de Blanca de Nàpols. Cal assenyalar la importància i la bellesa de les arcades i dels capitells d'aquest claustre, ja que representen una peça única de l'escultura gòtica del segle XIV; els temes que decoren aquests capitells són florals, animals, éssers mitològics... Al voltant del claustre se situen les tombes de nobles catalans.

Seguint l'itinerari de visita

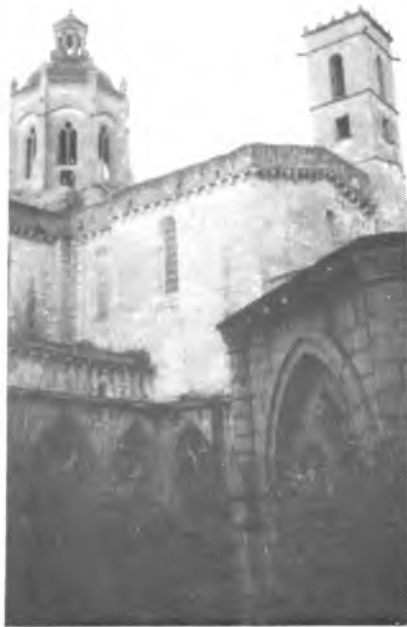
ens trobarem al celler. Aquest celler és obra del segle XIII. Dues columnes centrals aguanten unes bòvedes que donen un gran espai lliure. Malgrat que eren austers en el menjar els monjos cistercencs, no ho eren tant en el beure ja que podien beure un total de vuit petricons de vi al dia, l'equivalent a dos litres diaris, tal vegada ho feien per a combatre millor el fred d'aquelles contrades.

Just devora el celler trobam el menjador, de grans dimensions, encara queden restes al seu trispol del lloc ocupat pel gran faristol que aguantava les torxes. El trispol que rodejava aquest faristol tenia una composició especial per a dissimular les gotes de cera que queien. A aquest menjador queden restes de ceràmica catalana del segle XVII. El centre d'aquest menjador era ocupat per una gran taula, que dificultava la comunicació, recordem en tot moment que els frares quasi no parlaven, "ora et labora" (resa i fes feina).

El Palau Reial el trobam, a Santes Creus també, a una cantonada del monestir per evitar possibles molèsties als frares; aquest Palau Reial no era de clausura, era un lloc de pas. A l'interior trobam restes de cambres reials modificades per l'ús que en feren els abats en convertir aquest edifici en part del seu monestir. Una torre encara visible denota l'estada de presos en èpoques indeterminades. Al pati del Palau Reial es pot contemplar una bella columna possiblement egípcia datada de fa més de 2000 anys. Tot el conjunt del Palau Reial ha estat en ruïnes i actualment és en procés de restauració per a convertir-lo en museu.

El cementiri forma un pati amb un gran xiprés i una creu central. Certs abats estan enterrats a la sala capitular però un nombrós grup està enterrat al cementiri.

El monestir de Santes Creus tenia un hospital on s'allotjaven els frares malalts i jubilats, aquesta dependència tenia una comunicació directa amb el cementiri.

(foto: A.S.D.)

Com a tots els monestirs de l'època, la sala capitular, a Santes Creus, era el centre de reunió dels frares. La sala capitular de Santes Creus guarda una semblança amb el celler ja que té quatre columnes que l'aguanten. A la sala Capitular hi trobam set sepulcres datats entre el 1400 i el 1600.

El dormitori de Santes Creus no és apte per a malalts, ja que és realment un autèntic "congelador". El fred, el dia que férem la visita, era realment fort, i això que era el mes de novembre i encara les inclemències de l'hivern no es feien sentir amb tota la seva intensitat. Aquest dormitori en un primer moment fou una estança única de considerables mides, després es feren les cambres on hi havia un llit de fusta i un petit oratori. Avui en dia el dormi-

tori a tornat a ésser una sala única dedicada a l'audició de concerts de música sacra i profana; aquests concerts, és clar, es fan a l'estiu.

No podem acabar la visita al monestir de Santes Creus sense dedicar un bon espai de temps a la contemplació de la seva església. Se sap que abans de 1242 hi havia a Santes Creus un altar dedicat a Sant Francesc d'Assís. La façana s'eleva als 22 metres per sobre les naus laterals. Al costat de la porta se situaven abans les sepultures de la família Montcada. La capella major conté un retaule barroc del 1640, que substitueix l'antic gòtic, que juntament amb la marededéu gòtica que el presidia es conserva a Tarragona. El retaule ocupa part de la gran rosassa que només pot veure's des de l'extrem de l'església. Als costats de l'altar se situen els setials dels abats i ajudants i l'armari de les relíquies.

Al creuer de l'església podrem contemplar els famosos sepulcres reials de Jaume II i Pere el Gran.

Al sepulcre de Jaume II el Just, hi ha el seu cos des de l'any de la seva mort, el 1327, i el de la seva esposa, Blanca d'Anjou. Els elements decoratius d'aquest sepulcre són gòtics, encara que té el frontis ja del segle XV. Cal destacar també els escuts familiars de Jaume II i Blanca d'Anjou.

El segon sepulcre que contemplarem fou el de Pere el Gran, pare de Jaume II. La gran banyera on està enterrat aquest monarca és possiblement egípcia, està sustentada per dos vells lleons. A la decoració del sepulcre trobam imatges de la vida i les afecions d'aquest monarca.

Cap al tard abandonarem el monestir de Santes Creus, sempre sota la pluja fina que en cap moment volgué deixar-nos. El monestir sota el cel encapotat i la pluja apareixia com un espectre del passat que es resisteix a perdre el seu poder.

Margalida Calafat

Ajuntament

Enhorabona

MATRIMONIS

Des del dia 1 de desembre de 1989 al 28 de febrer s'han celebrat 12 matrimonis civils.

NAIXEMENTS

Els nascuts durant aquests mesos són:

Ruth Drastrup Zamora (01-11-90), filla de Joaquín i Helena.

Antoni Lluís Calafell Vidal (07-11-90), fill d'Enric i Maria Victòria.

DEFUNCIONS

José Mª Bauzá de Mirabó Maroto (2-XII-89).

José Pisano Villa (16-XII-89).

Cristobal Aguilar Gómez (25-I-90).

Antonio Morey Pascual (25-I-90).

Vicente Colom Colom (6-II-90).

Catalina Colom Mas (8-II-90).

Francisca Pons Torres (9-II-90).

Lorenzo Pascual Bibiloni (12-II-90).

Bruno Calafat Salas (18-II-90)

N'Aina Català Carbonell el dia del seu bateig davant la pila baptismal amb els seus pares Esteve i Beatriz i els padrins de fonts Llúcia Carbonell i Xisco Català.

Església

MATRIMONIS

Matrimonis religiosos celebrats a Valldemossa fins dia 28 de febrer de 1990.

Juan José González Santorcaz i María José Cano Sánchez (23-IX-89).

Sebastián Gabriel Mas Mercant i Ana María Calafell Torres (8-XII-89).

Antonio Andrés Nadal Sureda i Cristina Vallés Terrades (2-XII-89).

Miguel Sastre Tuduri i María Dolores Sastre Moyá (9-XII-89)

BATIAMENTS

Del 1 de desembre al 28 de febrer:

Aina Català Carbonell filla d'Esteve i Beatriz.

Sebastián Morey Bauzá fill de Sebastián i María.

Antonio Pons Estaràs fill d'Antonio i Francisca.

Bartomeu Juan i Maria Vila, cinquanta anys de matrimoni.

El matrimoni valldemossí format per Bartomeu Juan i Maria Vila, varen celebrar les seves Noces d'Or el dia 21 de gener d'enguany. A les 11 del matí, envoltats de familiars i amics, varen acudir a l'església parroquial de Sant Bartomeu on tingué lloc una missa d'acció de gràcies, oficiada pel reverend senyor Miquel Amer. La Coral Polifònica de Bunyola, dirigida pel senyor Jaume Comti, va interpretar magistralment peces del seu repertori.

Els convidats varen ésser obsequiats amb un exquisit dinar al Restaurant Pequeño Mundo.

Molts d'anys i enhorabona!

Acompanyats dels seus familiars i amics, el matrimoni format per Antoni Castanyer i Lull i Maria de Lluç Fluxà i Rosselló, va celebrar les seves Noces d'Argent el dia 24 de febrer.

La jornada, que va ésser esplèndida, va començar a l'ermita de la Trinitat amb una missa d'acció de gràcies, oficiada pel senyor Pere Vallès, ecònom de Valldemossa. Va seguir un dinar al Restaurant Vistamar i a continuació es varen traslladar al seu domicili valldemossí on varen prendre el café i varen passar l'horabaixa amb companyia dels seus convidats.

Volem expressar la nostra enhorabona al matrimoni Castañer-Fluxà i als seus familiars, especialment als seus pares senyors Maria Angela

Lull, Llorenç Fluxà i Catalina Rosselló, i als seus fills Maria de Lluç i Llorenç Castanyer Fluxà.

En Sebastià i n'Ana Maria durant la cerimònia del seu enllaç matrimonial.

LLEGIU!

Miramar

VALLDEMOSSA

Notícies

* Per un imperdonable descuit no vàrem dir al número anterior que a la missa de la Trobada de Donants de Sang del dia 22 d'octubre passat, el coro parroquial que dirigeix en Mateu Calafat va interpretar cançons del seu extens repertori.

* El divendres 22 de desembre l'O.C.B. a Valldemossa va celebrar la tradicional festa nadalenca a l'Ajuntament Vell amb una exposició de les activitats que han duit a terme de la seva fundació.

Després es va passar un video del viatge a la ruta del Císter, fet per Jaume Moià, i per acabar, els assistents van tastar els típics torrons i panellats, i brindàrem tots pegats.

(foto: A.S.D.)

* El mateix vespre, el rector de Valldemossa, senyor Pere Vallès, va convidar a un sopar a "Can Pedro" els cantadors i cantadores amb les seves respectives parelles.

* Toni Guasp i Balaguer, descendent de l'antiga nissaga dels Guasp -Imprenta i Gravadors assenyalats- i col.laborador de Miramar, ha guanyat el primer premi del X Concurs de Pintura VILA DE COSTITX.

El premi li fou lliurat per la consellera de cultura i batllesa de Costitx Maria Antònia Munar.

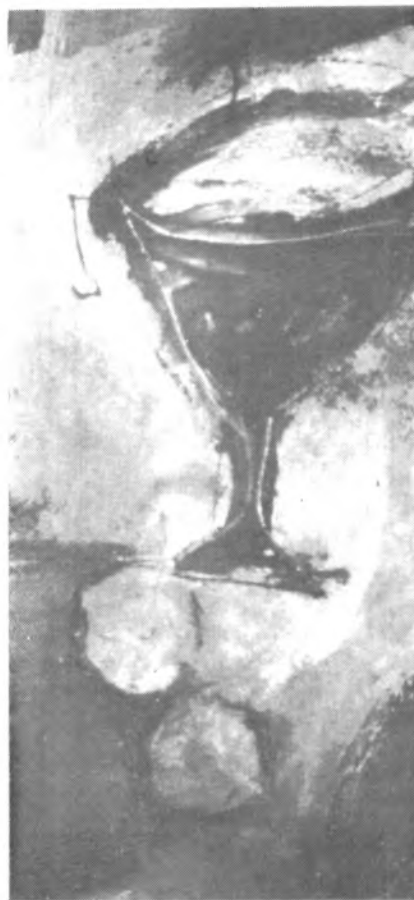
* A finals d'any a Ciutat es va posar en funcionament l'oficina d'Ajuda a les Víctimes del Delicte.

La majoria de persones que han recabat ajuda fins ara són dones que manifesten que han estat maltractades.

La presidenta de A. V. D. és la nostra paisana Rosa Estaràs.

* Quasi cinc-centes persones es reuniren al restaurant "Pequeño Mundo" on se celebrà el lliurament dels "Premis 31 de desembre" que otorga anualment l'Obra Cultural Balear.

El Premi Francesc de Borja

Detall de l'obra premiada, del pintor Toni Guasp.

L'O.C.B. va concedir distincions especials a Marià Villangómez i Llobet, a Climent Garau i Arbona i a Josep M. Magrinyà i "Paquita" Bosch.

Rebin tots ells la nostra enhorabona.

* Les matines foren molt solemnes; Els cantadors, a quatre veus, dirigits per Mateu Calafat, cantaren tan bé com ho fan sempre.

Després de molts d'anys tornaren cantar el Vou-veri-vou, cançó de bressol que oferiren al Nin Jesús.

La sibil·la fou interpretada per la joveneta Helena Ventayol i Bosch.

(foto: A.S.D.)

* CONCURS DE BETLEMS. El passat 30 de desembre de 1989 tingué lloc a Valldemossa el primer concurs de Betlems organitzat per l'O.C.B. de Valldemossa.

A principi del mes de desembre s'instal·laren rètols anunciatis als comerços. Agraïm a totes les botigues que tan amablement deixen que posem els nostres anuncis i l'ajut que ens proporcionen en especial a Can Flor, ja que fou en aquest comerç on es realitzaren les inscripcions.

Hi va haver 17 betlems concursants, tots ells elaborats amb gran gust, imaginació i emoció, car tenir un betlem a casa és un motiu més que ens apropa a l'esperit nadalenc més pur.

Per tal de seleccionar els més bells betlems, es formà un jurat popular compost per membres de l'OCB i representants dels betlems concursants. Visitarem les 17 cases, i a cada una d'elles el jurat popular va emetre una puntuació des del número 1 al número 5, cercant després la mitjana de cada betlem obtindrem el resultat final dels betlems que més agradaren.

A la una del migdia, a l'Ajuntament Vell, tingué lloc l'acte de lliurament de premis. Tots els participants tingueren guardó ja que tots els betlems eren realment meravellosos, i en unes festes com aquestes ningú no pot quedar trist sense un premi. Rebeu tots la nostra més cordial enhorabona, de forma especial els primers classificats que foren:

- En primer lloc: el betlem dels germans Nico i Xesca Cañellas, Joan Tortella i els

germans Pere Bru i Josep Antoni Serrano.

- En segon lloc: el betlem dels germans Miquel i Nadal Calafat i Torres.

- En tercer lloc: el betlem de Francisca Calafat i Maimó.

Aquest acte fou realment emocionant. Entre tots tenim l'obligació i el dret de potenciar-lo, procurant animar la gent i que l'any proper sigui superior el nombre de participants.

* Enguany l'Ajuntament de la nostra vila ens ha sorprès amb el regal d'un calendari per a cada família de Valldemossa. No podem negar que a tots ens ha agradat rebre'l,

hem de dir al batlle i als regidors que els en donam les gràcies i que ens semblen molt bons tant la idea com el disseny gràfic; és un gest molt atent i el calendari és preciós. Les fotografies que l'il·lustren són molt maques, l'enhorabona als fotògrafs, Josep Lladó i Juan Muntaner.

* Dia 30 de desembre l'ajuntament de Valldemossa va oferir un dinar a tots els col·laboradors (que són molts) de les festes que se celebren al poble: els Reis, la Beata, la carrossa a Ciutat...

El dinar es va fer al Magatzem, i va ésser aguisat per un grupet de dones ben xalestes i arromangades, les quals desinteressadament confeccionaren un menú deliciós. Per cert, que l'arròs brut va ésser mel.

Als postres el batlle mostrà el seu agraïment a tots els assistents i els desitjà molts d'anys.

N'Antònia Serrano va llegir unes gloses que havia fet per al C.D. Valldemossa, gloses decorades per na Dolores Estrades de "Cas Pagès" i que foren lliurades a l'entrenador del Club, Nadal Torres.

La carrossa valldemossina a la festa de la Beata a Ciutat, l'octubre passat.

(foto: Benigne Palos)

Llàstima que a l'escut de la vila li manqui una de les barres grogues, n'hi ha d'haver cinc i només en veim quatre, amb això ens ha quedat un escut una mica coix. El que a alguns ens ha desil·lusionat ha estat l'interior. on una Seu de Ciutat ens desitja FELIZ 1990, com si en lloc d'ésser mallorquins fóssim de la Manxa o de Venèçuela, i a les planes del que és pròpiament el calendari passa tres quarts del mateix, veim "Enero" i "Lunes" i tota la resta; perquè no "Gener" i "Dilluns", que sona tan bé i que és el que deim tots els valldemossins, perquè l'Ajuntament no pensa més en nosaltres i no tant en els ciutadans de Sevilla o de Saragossa?

* Els Reis d'Orient varen arribar com cada any entre bengales. Muntant en cavalls, portant les seves millors gales escoltats per un munt de patges, carregats de juguetes i obsequis, i acompanyats per una banda de música.

Varem ésser rebuts pel senyor batlle i des del balcó de les cases propietat dels senyors Colom-Pons i senyora vda. de Morey, saludaren els nins del poble.

Després anaren a la parròquia per adorar el Nin Jesús i tot seguit començaren el repartiment dels nombrosos paquets. No solament n'hi va haver per als nins, sinó també per als grans.

* La representació de "L'adoració dels tres Reis d'Orient", que tradicionalment es fa a Ciutat, tingué enguany actors valldemossins.

En Rafael Estaràs, dels Valldemossa, i en Nils Burwitz pintor arrelat al nostre poble, varen fer una magistral interpretació dels seus personatges el rei Gaspar i el rei Melcion respectivament.

En Rafael amb la seva potent veu i en Nils amb el seu "quasi perfecte" mallorquí, feren les delícies dels qui els veren.

* El dissabte de Sant Antoni va ésser sonat. Al vespre

l'Ajuntament va convidar tot el poble a una torrada a la Plaça Pública. Feren un fogueró gros, amb un home de "bulto", i d'altres més petits per poder torrar els botifarrons, la llonganissa i la ventresca. Tot ben regat d'una sangria que entrava dolcet, dolcet.

Tota, la vetllada tinguérem música i vàrem menjar i beure; això sí, ningú no va ballar.

* El dia 18 de gener tingué lloc a la Casa de Cultura de Ciutat, l'acte de presentació del llibre "Miscel·lània d'Homenatge a Francesca Massot i Villalonga" de la nostra col·laboradora Maria del Carme Bosch.

(dibuix: Joan Tortella)

* Diumenge dia 21 de gener, el president del Lions Club de Son Armadams de Palma, senyor Austin Latouche Barlow, va fer entrega de l'ambulància que a partir d'ara estarà al servei dels valldemossins que ho necessitin, les 24 hores del dia.

L'ambulància ha estat costejada el 60% pel Lions Club de Son Armadams de Palma i el 40% per l'ajuntament de Valldemossa.

L'entrega tingué lloc a les 12 del migdia als jardins de Cartoixa, després de breus parlaments a càrrec del senyor Latouche i del batlle senyor Muntaner, el qual va oferir l'ambulància per a totes les urgències que pugui haver-hi. També podran usar-la els veïns de Deià, sempre que sia necessari.

Acabada la presentació, els assistents foren obsequiats amb un exquisit refrigeri.

(foto: Sebastià Mas)

(foto: A.S.D.)

* El G.O.B. ha concedit com tots els anys els premis ALZINA i CIMENT. Els premis CIMENT per a Antoni Cuart, promotor del port esportiu de la badia de Sóller, per al conseller Francisco Gilet i per a l'ajuntament de Valldemossa. Els premis ALZINA per a la propietària de S'Estalella, per al Moviment Escolta i Guiatge de Mallorca i per a l'ajuntament de Puigpunyent.

La senyora Margalida Puig Salvà, de Son Mas, ha estat premiada amb el premi ALZINA pels seus afanys a defensar la finca de la seva propietat, S'Estalella, a S'Estanyol de Migjorn del terme de Llucmajor, de les àvides mans dels urbanitzadors. Està lluitant amb l'ajuda del seu espòs i dels seus fills, en Pep i en Miquel Cirera, per tal d'evitar que a S'Estalella s'hi construïxi una central elèctrica i un port energètic amb tot el que això comporta, contaminació i degradació de l'entorn, a més de la construcció d'un poble per allotjar els treballadors i les seves famílies.

Es trist que el G.O.B. hagi atorgat el premi CIMENT a l'ajuntament de Valldemossa. Per desgràcia algunes coses del nostre municipi no són així com voldríem. Però tal vegada aquest premi servirà per conscienciar-nos del perill que corre la imatge del nostre poble.

Des de la publicació del darrer número de Miramar fins avui la premsa ha parlat molt de Valldemossa... Quasi sempre sobre urbanisme.

Son Bauçà, Son Ferrandell, Es Verger, Son Oleza, S'Hort de Cartoixa...

Mereixerà qualche vegada el nostre Ajuntament el premi ALZINA? Esperem que sí.

* Un grup de valldemossins han participat al III Gran Torneig de TRUC de les Balears. La primera fase s'ha jugat a S'Olivera i han quedat classificats en primer lloc Miquel Reinés i Jaume Morey. En segon lloc Miquel Esteva i Bernat Cabot.

Esperam que hi hagi sort i puguin passar a la final.

De moment ja han fet un sopar de truquers a S'Olivera. Després de sopar jugaren a truc fins a la mala hora.

* Els familiars de Bartomeu Ferrà, poeta i pintor, han trobat una nova carta que completa la correspondència que Joan Mirò mantingué amb el seu amic afincat a Valldemossa, pare de Margalida Ferrà.

La carta, que està datada l'any 1919, es va trobar revisant els papers de la vídua del poeta, Aina Maria Boutroux, tasca empresa per la família després de la mort d'Aina Maria Boutroux.

* El nostre amic i col·laborador Sebastià Mas, seguint en la seva línia d'apassionat per la fotografia, ha aconseguit un nou èxit en ésser ell l'encarregat de posar imatges al fascicle 5è. de l'ENCICLOPEDIA DE TEMES CATALANS, número monogràfic dedicat als dimonis de Mallorca, la major part de fotografies del qual són obra d'aquest valldemossí.

Com a curiositat podem dir que a la portada apareix la fotografia d'aquell quadre que presidia l'entrada de l'ermita de Valldemossa, en el qual l'autor va fer treballar a fons la seva imaginació per dibuixar els dimonis més esfereïdors i alhora ingenus que mai hem vist.

Enhorabona, Sebastià, i endavant!

(dibuix: Pere Bru Serrano)

* L'excursió que va organitzar l'O.C.B. el dia 11 de febrer, va ésser un gran èxit. Els excursionistes partiren cap al pla del Pouet i baixaren a Son Gallard on visitaren la cuina i la casa on va viure la Beata, la capella i altres dependències.

Després feren una bona torrada dins un olivar d'allà davora i els més esforçegats baixaren al barranc de Son Gallard.

Na Dolores va fer unes gloses que ho contenen:

"Vàrem fer una passejada a ses cases de Son Gallard, teníem por de fer tard i no arribar a sa torrada.

Feia una hermosa diada no feia gens, gens de fred, vàrem fer un bon foquet per torrar sa sobrassada.

Férem una gran dinada beguérem cafè i vi i "donya Antònia" va dir: "ara vendrà s'ensaïmada!"

Voltant just a la dreta hi havia un caminet sabeu que ho era d'estret! hi anava Sor Tomaseta per dur aigua an es xotets.

Més avall hi ha un barranc on caigué la Beateta, s'escala és ben estreta, hi surten esclatasancs.

Sant Bruno li donà sa mà per treure-la d'aquell lloc anem-nos-ne perquè es foc ja tot acabat està."

L'O.C.B. aprofita l'ocasió per mostrar el seu agraïment al senyor Joaquim Vidal per haver-nos permès visitar Son Gallard.

* L'artista pintor senyor Josep Coll i Bardolet, fill adoptiu de Valldemossa, ha estat guardonat per la Generalitat de Catalunya amb la Creu de Sant Jordi, màxim distintiu català, instituit per premiar les persones i entitats que destaquen en les seves activitats, tan artístiques com socials.

La preciada distinció li fou

lliurada pel president de la Generalitat, molt honorable Jordi Pujol, en el transcurs d'un acte que tingué lloc a la sala de Sant Jordi.

Amb gran joia, la revista MIRAMAR, es complau a felicitar el seu amic i col·laborador, senyor Josep Coll i Bardolet pel merescut guardó que ha rebut.

(foto: A.S.D.)

Carnaval a Valldemossa

El dissabte 24 de febrer, i organitzada per l'Ajuntament de Valldemossa, tingué lloc al Magatzem una divertida festa de disfresses.

Cronològicament, les festes del carnaval de 1990 a Valldemossa podem dir que començaren el dia anterior, és a dir, el divendres 23 de febrer i foren els escolars del Col·legi Públic "Nicolau Calafat" qui iniciaren aquesta celebració.

El divendres dia 23 començà amb l'alegria i il·lusió per part dels nins de la petita escola pública de Valldemossa, aquell dia estava previst fer la festa de Carnaval. Cap a les nou, hora d'entrada, ja es començaven a veure les primeres disfresses, que anaren augmentant en nombre, fins que a les deu s'inicià una desfilada al pati de l'escola. Aquesta desfilada de disfresses infantils fou presentada i comentada pel comentarista escolar per excel·lència, N'Antoni Villa, que amb la seva gràcia i sal especial donà a la desfilada un caire festiu i divertit. Desfilaren nins des de l'edat de bolquer fins al termini de l'edat escolar, com més majors, emperò, més empeguets i tímits.

Després de la desfilada, i com que ja tots els presents a l'acte havien tingut l'oportunitat de veure totes les disfresses, volguérem que la gent del poble també les pogués veure, i fou per aquest motiu que iniciàrem una rueta pels carrers del poble. Tots els nins provists de xiulets, matasogres, tambors i altres instruments renovers feren sortir la gent de les cases de tal manera que poguessin contemplar les disfresses infantils.

Als jardins de Cartoixa hi hagué una aturada on els nins foren obsequiats amb galetes per part de l'ajuntament local.

Ja de tornada a l'escola, la festa no es donà per acabada fins que els nins parti-

(foto: Margalí Lladó)

ciparen en una divertida gimcana.

La festa a l'escola acabà però... el ball de disfresses al magatzem estava per començar... i començà el dissabte cap a les deu del vespre amb un concurs de disfresses, en el qual s'havien establert diverses categories.

Entre els nins més petits els guanyadors foren: Maria Isabel Colom amb una disfressa de Caparutxeta Vermella i en segon lloc Jessica Calafat disfressada d'Anec Donald.

A la categoria infantil els guanyadors foren en primer lloc Francesca Torres de "Xarleston" i Daniel Calafat de Geperut de Nòtre Dame.

A la categoria d'adults masculins tan sols hi hagué dos concursants, i és clar, tots dos foren premiats: Tomeu Frau de mafiós i En Biel de jubilat.

A la categoria de parelles el primer premi fou pels pallerassos "Tolín i Lito", és a dir, Maria Torres i Caterina Calafat. El segon premi fou triple, fou adjudicat a Claudi i Cleopatra (Llorenç i Marta Lladó); bosses de fems (Maria Alcover i Antònia Mas) i parella feliç (Joan Pons i Lola).

A la categoria de comparses el primer premi fou per als esquimals, un grup de sis nins: Jaume Juan, Miquel Calafat, Miquel Calafat, Maria Calafat, Francesca Calafat Bujosa i Francesca Calafat

Maimó, amb la seva cara angelical i amb unes disfresses realment excepcionals foren sense cap dubte la millor disfressa de la vetllada. El segon premi fou també difícil d'adjudicar per la qual cosa es donà a diverses comparses: tribu de gitanos, convent de monges i picapedrers.

Un nombrós grup d'al.lots i al.lotes representaren un grup de gitanos en el qual no faltava cap detall, des del focó per fer el menjar fins a la guitarra per animar els seus saraus.

En el convent de monges un grup de quatre homes es disfressaren tres d'ells de monges i el quart de capellà i feren una paròdia de la vida d'un convent. Foren realment molt aplaudits.

Finalment els picapedrers, representat per un nombrós grup de joves valldemossins representaren les activitats pròpies dels picapedrers. A l'escenari mateix, elaboraren una paret de bloquets en recordança a una paret similar que va aparèixer el matí del dia dels Innocents i que impossibilità l'entrada a l'ajuntament. Més que una disfressa fou una actuació agosarada i divertida.

Finalitzat el concurs, els assistents a la festa foren obsequiats amb xocolata calenta i ensaïmades.

El ball fou molt divertit i es perllongà fins a altes hores de la matinada.

El darrer diumenge de carnaval va ésser un dia ben aprofitat. Seguint la vella tradició valldemossina d'anar a menjar fava pelada a les possessions pels darrers dies, l'O.C.B. de Valldemossa va organitzar una diada completa excursió: dinar i festa pagesa.

Un nombrós grup va partir cap a Son Jeroni, Bosc dels Frares, La Talaia i el Nogueral, per tocar mare a Son Salvanet, on també va arribar un altre grup directe des del poble.

A Son Salvanet varen donar la benvinguda cinc pageses: n'Antònia Calafat, na Dolores Estrades de Cas Pagès, i les çar una lluïda festa. Na Minuca Betencourt, en Miquel Joan amb guitarres i en Sefava pelada amb el més autèntic sabor local.

Apossentats per les terrasses i cases, els participants

varen menjar la fava pelada, el camaiot, la sobrassada i el formatge, obsequi dels anfitrions, i les coques i ensaïmades que havien duit els assistents a la festa. Tot ben regat amb les begudes corresponents que entre tots aportaren.

Després del cafè va començar una lluïda festa. Na Minuca Betancourt, em Miquel Joan amb guitarres i en Sebastià Serrano amb bandúrria i els qui tenien més bona veu i humor, interpretaren un extens repertori mallorquí, corejat per tothom. Els més falaguers varen ballar el parado, els boleros, les jotes i les mateixes i fins i tot n'Aina Vila, vídua de Colom, va recitar "El hada Azul", tan bé com ella només ho sap fer. Na Magdalena Salvà també va dir unes gloses de quan la seva filla Maria An-

tònia Juan va ésser Beateta de la carrosa de Valldemossa a Ciutat.

El dia que va ésser esplèndid i clar, va contribuir ferm a l'èxit de la festa. Varem ésser més de setanta persones les que varen gaudir de l'hospitalitat dels propietaris de Son Salvanet, en Josep Antoni Serrano i na Beate Goecker, venguts expressament d'llamburg on resideixen, i en Josep Cañellas i n'Antònia Serrano, als quals agraïm les atencions rebudes.

"Per anar a Valldemossa has de passar per S'Estret quan seràs a Na Tornera ja veuràs Son Salvanet".

(Glosa d'Els Valldemossa).

La nostra més cordial enhorabona a tots aquells que malgrat la problemàtica de la vida diària encara tenen humor i alegria per a celebrar al Carnaval.

(foto: Pep Jimenez)

(foto: A.S.D.)

(foto: A.S.D.)

Diada Institucional

El passat dia 2 de març se celebrà la diada institucional de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, que sota el lema "Balears: sentiment de poble" commemorava la proclamació de l'Estatut d'Autonomia.

El govern balear preparà per celebrar l'esdeveniment tot un seguit d'actes que tingueren lloc els dies 1, 3 i 4 de març. Dia 1 tingué lloc al Teatre Principal de Ciutat un concert a càrrec de l'Orques-

tra Simfònica de Balears "Ciutat de Palma" dirigida per Luis Remartínez i amb Joaquín Achúcarro al piano, interpretaren obres de Mozart i Rashmaninof.

Dia 3 hi hagué al Teatre Principal una vetllada de música balear sota el lema de la diada, "Balears: sentiment de poble".

Dia 4 se celebrà una missa a la Seu, hi assistiren totes les autoritats illenques, que

més tard es traslladaren a la seu del Consell Insular de Mallorca on tingué lloc un acte institucional amb el lliurament de la medalla d'or de la Comunitat Autònoma al pintor Juli Ramis i un discurs pronunciat pel president Cañellas.

Tots els actes comptaren amb la presència de les autoritats de les nostres Illes, però s'hi notava la manca de resposta popular.

Campanya de Normalització Lingüística

Els Presidents del Govern de les Illes Balears, del Consell Insular de Mallorca, del Consell Insular de Menorca i del Consell Insular d'Eivissa i Formentera i el Batle de Palma

COMUNIQUEN a tots els ciutadans que el dia 18 d'octubre de 1989 firmaren un Acord Institucional pel qual es comprometen a intensificar els seus esforços, dins les respectives institucions, per donar compliment total a les disposicions de la Llei de Normalització Lingüística, a coordinar les seves accions en una Campanya de Normalització Lingüística de les Illes Balears i a fer una crida conjunta a la participació dels Ajuntaments de les Illes Balears que vulguin adherir-s'hi.

En virtut d'aquest acord,

CONVOQUEN els ajuntaments, els partits polítics, els sindicats, les institucions cíviques i culturals, els mitjans de comunicació i el conjunt dels ciutadans, a fer tots plegats un esforç per donar impuls al recobrament de la llengua pròpia de les Illes Balears com a instrument normal de comunicació de la seva societat.

VOLEN il·lusionar el conjunt de la societat balear en un projecte col·lectiu encaminat a aconseguir la plena normalització lingüística de la nostra Comunitat, en un clima de concòrdia i de respecte dels drets de tots.

DEMANEN el suport i la col·laboració de tots a la Campanya de Normalització Lingüística que es durà a terme amb el patrocini conjunt de totes les Institucions.

Adreça provisional: Obra Cultural Balear, C/ Impremta, 1
Tels. 72 32 99 - 71 48 57 Fax: 71 93 85 07001 Palma de Mallorca

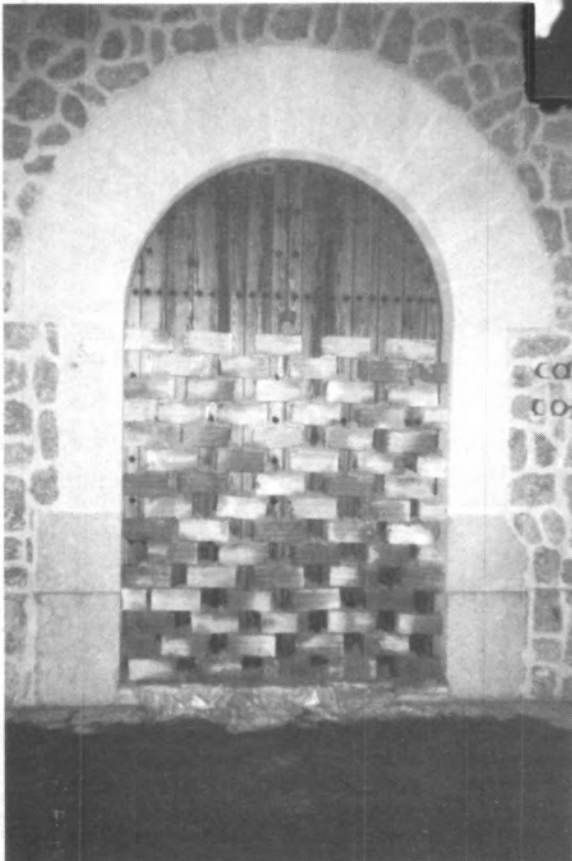
Racó del jovent

Aquest és el racó del jovent
Començam amb dos acudits i
dues fotos.

Vendran més coses!

Festa d'aniversari. N'Antònia
Ripoll ja té 18 anys!

(foto: Mag Boscana)

(foto: Margalí Lladó)

Quan en Feliu, en Mateu i
en Tià anaren per entrar a
l'ajuntament el dia dels Inno-
cents, es trobaren amb la
porta d'entrada aparedada
fins més amunt de la meitat.

La paret era una verdadera
obra d'art.

Bona innocentada!

HEY!!! SOM EL DIMONI CUCARELL,
HE VENUT PER ENSENYAR-VOS LES NOSTRES 'REBAIXES
DE TARDOR'. SI VOLEU UN:
- 'CAMP DE GOLF', BASTARÀ ACONSEGUIR DEU ÀNIMES!!
- 'UNA URBANITZACIÓ DINS TERRENYS NO URBANITZABLES'
PER NOMÉS VINT-I-SET ÀNIMES!!!
- 'UN XALET ILLEGAL' VOS COSTARÀ SIS ÀNIMES I A MÉS
A MÉS VOS REGALAM UN SAC PLE DE CARBÓ.
VENGA, A QUÈ ESPERAU, VENIU A LES
'REBAIXES DE L'INFERN'!!!

(dibuix: Pere Bru Serrano)

— DIMONIADES —

EXCURSIONISME

L'excursió de torn

De Valldemossa a Bunyola pel "Camí Vell"

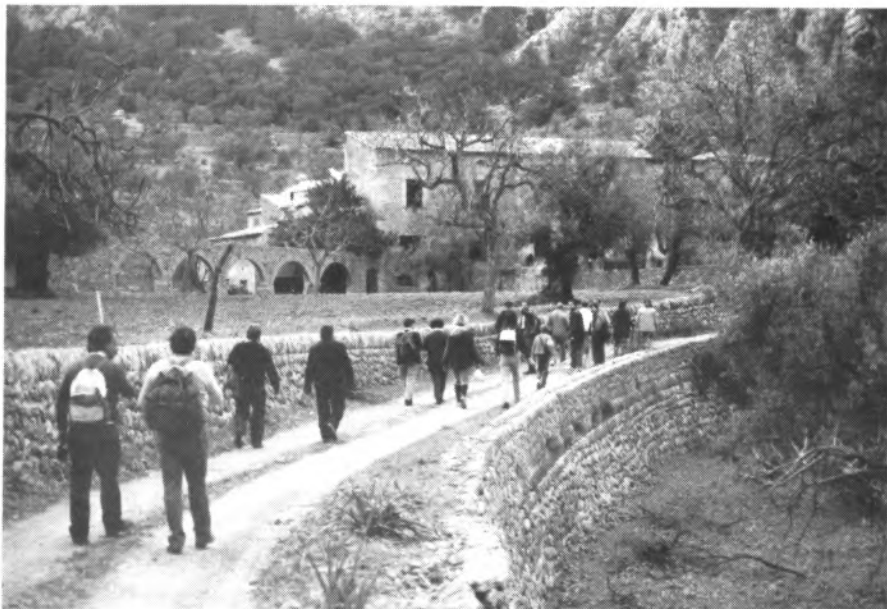
El propassat dia 28 de gener, va tenir lloc l'excursió que periòdicament organitza la Delegació a Valldemossa de l'O.C.B.

Un dia rúfol i amb cara de pocs amics, no va ésser a bastament per emporugir els poc més de vint excursionistes que a l'hora convinguda (8,30) van anar apareixent al lloc de concentració; Sa Font de Na Búger.

A les 8,45 vam iniciar la marxa envers Sa Coma, Son Verí i Pastoritx. En aquesta darrera possessió i tenint en compte la boirassa que de forma estàtica embolcallava totes les alçàries, vam abandonar la idea d'anar a Bunyola per Muntanya i Sa Gubia i, deixar-ho per un altre dia amb sol.

Vam optar per seguir l'antic camí (o el que resta d'ell) i que comunicava temps enrera Valldemossa i Bunyola.

Ens vam endinsar pels comellars de l'Infern i de Na Morta, per seguir després per Raixeta, Raixa, Biniatzar i Son Nassi.

(foto: Pedro Cifre)

A Raixa vam visitar els jardins i el llac. Ens va agradar molt.

Si bé durant tot el recorregut vam sentir l'amenaça de pluja, aquesta no va fer acte de presència. Només al final

de l'excursió van caure quatre gotes.

L'organització a càrrec d'en Miquel Ripoll; perfecte.

Benigne Palos
Un que hi va anar

Futbol

En haver passat ja la primera volta en les categories en què participa el C.D. Valldemossa At. en l'actual temporada 1989-1990, farem un repàs del que ha estat la competició fins ara. En primer lloc ens hem de referir als més petits, és a dir, als benjamins de futbol sala, els quals, entrenats per l'inesgotable i a la vegada entusiasta Gaspar Mas, realitzen una temporada més que acceptable, si tenim en compte que és el primer any que hi participen; estan situats al vuitè lloc de la classificació. Ben segur que l'any que ve, amb més experiència, se situaran en posicions més capdavanteres; ara per ara, fan molt bon paper.

En segon lloc, els alevins de futbol sala, entrenats per Gori Morey i Toni Canals, estan situats en el primer lloc de la seva categoria. Fan una

(foto: Josep Lladó)

campanya inmillorable, ja que fins ara no han perdut ni un partit, n'han empatat un i han guanyat tots els altres. Hem de destacar la seva facilitat a ficar gols, n'hi haurà prou citant un exemple, a la pista del P. Ramon Llull van obtenir un resultat de 4 a

15. Si continuen així, segur que seran els campions de la seva categoria quan acabi la temporada.

Finalment, ens hem de referir a l'equip de futbol de segona regional. Per haver ascendit enguany de la mà de Nadal Torres i Sebastià Calafell a aquesta categoria, fan una campanya molt meritòria, no han baixat mai dels deu primers llocs.

L'estadística fins al febrer del 90 és aquesta: 10 partits guanyats, 4 empats i 7 perduts, amb 33 gols a favor i 25 en contra. Tenen 24 punts i 2 positius i estan situats en vuitè lloc.

Des d'aquí volem donar gràcies a totes les persones i institucions que ajuden que l'esport continui viu a la nostra vila.

(dibuix: Toni Gelabert)

Marquès de Vivot
Telèfon 612542
VALLDEMOSSA

"Més enllà del mur"

Antoni Serra

Gaietana Mas

La història s'inicia els anys 30 i finalitza els nostres dies. Un llicenciat en Filosofia i Lletres, Història, fa classes al col·legi de frares d'un poble que identifiquem com a Sóller. És un home covard, que no es defineix, sols té por, no es vol comprometre.

Es casa amb Basilissa i té una filla, Rosamunda.

Són els inicis de la guerra fratricida, el professor, a causa de la seva ambigüitat, (sembla que ha ajudat els representants de la República), és fet presoner. Un vespre el pugem a un camió amb altres quatre presos i els duen fins a un mirador, (ben segur el de Ses Pites) els desapareixen i els despenyen.

Es desperta a un lloc estrany i la fi pot esbrinar que uns ermitans l'han rescatat viu i l'han pogut curar. Ara ha d'estar amagat per poder-se salvar.

El prior l'acull sense voler saber res de la seva vida anterior i li dona un hàbit d'ermità i un nom: Carmel.

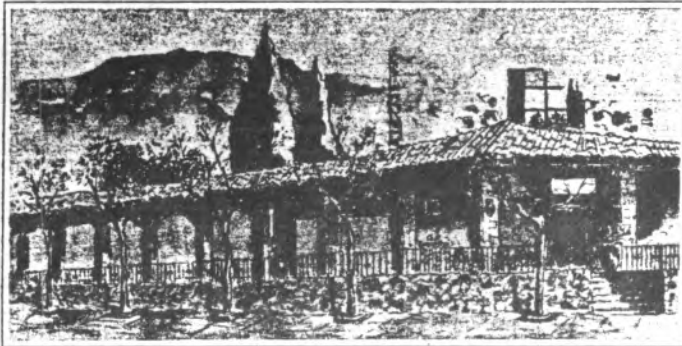
Tres o quatre anys després comença a pendre contacte amb els excursionistes que

van a cercar envinagrat a l'ermita. Sense parlar ja que el fan passar per mut.

Han passat deu anys, empès pel prior, va al poble per saber noves de la família. Aclareix que Basilissa al mig any d'haver quedat "vídua", s'havia casat amb un alemany. Rosamunda creu que l'alemany és el seu pare.

La vida del professor és la vida d'un covard, mai no s'enfrontarà a la realitat, sempre temorec, sols sobreviurà, no intentarà fugir del destí que l'ha portat a la solietat de l'ermità i a ésser ermità sense tenir vocació ni haver professat.

L'autor descriu molt bé els llocs on transcorre l'acció de la novel·la. No costa gens veure que l'ermita de la Trinitat és sens dubte, l'ermita on va passar els darrers anys de la seva vida l'ermità Carmel.

CAFETERIA ROMANÍ

VALLDEMOSSA. Tel. 61 20 54 - MALLORCA

LLEGIU!

Miramar

VALLDEMOSSA

Festa del llibre

Cada any, el dia 23 d'abril se celebra la festa de Sant Jordi, el dia del llibre. Aquesta data té molta importància ja que la lectura ajuda a desenvolupar la mentalitat humana i la imaginació.

Així els llibreters, surten al carrer i ofereixen les seves millors mercaderies al públic, d'aquesta manera a les ciutats importants es fa una fira del llibre, on va molta gent, perquè està oberta a tothom i hi podem trobar llibres per a totes les edats, des dels més petits fins als més grans. Hi ha llibres de tota classe: obres dramàtiques, aventures, amor, erotisme, misteri... i per als més petits contes com "Els barrufets", "Astèrix", "Els tres porquets", "Tintín"... i encara per a nins petits podem trobar llibres muts o per aprendre a llegir.

Aquesta data va ésser escollida perquè el 23 d'abril de 1616 varen morir dos personatges molt importants per a la història de la literatura.

William Shakespeare. (1564-1616). Poeta, dramaturg, comediògraf i empresari anglès. Va ésser fill d'un guanter i comerciant de pell, fusta i llana.

Va estudiar a la Grammar School de Stratford. A l'any 1582 es casà amb Anne Hathaway amb la qual tingué tres fills.

Les obres més importants de Shakespeare són "Romeu i Julieta", "Hamlet", "Pericles", "Otel.lo", "El rei Lear".

Miguel de Cervantes Saavedra. (1547-1616). Cervantes no cursà estudis universitaris però potser estudià en un col·legi de jesuïtes. Era fill del cirurgià Rodrigo de Cervantes i de Leonor de Cortinas. Cervantes participà a la batalla de Lepanto (1571).

La festa del llibre coincideix amb Sant Jordi, un sant que ve enrevoltat d'una bella llegenda; nosaltres volem contar aquesta versió, tal vegada una de les més conegudes:

"En una contrada imprecisa, un drac tenia atemorits els habitants. Per a calmar-lo calia donar-li un bè i una donzella, que era elegida a sorts. Un dia però, s'escaigué de tocar-li a la filla del rei, que fou duita a la presència del drac. Miraculosament deslliurada per Sant Jordi, el Sant vencé el drac i convertí a la fe de Crist la donzella, el rei i tot el poble".

Aquesta imatge de Sant Jordi cavalcant un cavall blanc lluitant contra el drac i deslliurant la donzella és la més precisa per representativa d'aquesta llegenda.

La tradició popular ha afegit el fet que la donzella en senyal d'agraïment li oferí una rosa a Sant Jordi, i s'ha relacionat el fet que el dia de Sant Jordi els homes ofereixen flors a les dones, i al mateix temps els homes són obsequiats amb un llibre.

Malgrat estar malalt amb febre defensà amb dotze soldats l'esquif de la galera Marquesa i fou ferit: la mà esquerra li quedà anquilosada la qual cosa no l'inutilitzà per a la guerra i per escriure.

Les obres més importants de Cervantes són: "El ingenioso hidalgo don Quijote de la Mancha" (el Quixot), "La ilustre fregona", "La Galatea", "El licenciado Vidriera", "El Parnaso"...

Per celebrar la festa del llibre res millor que comprar i llegir un bon llibre. Nosaltres us suggerim aquests llibres que realment són molt interessants i estam més que segurs que us agradaran.

Literatura infantil i juvenil:
- Contes per telèfon. Gianni Rodari.

- L'Ocell de Foc. Emili Teixidor.

- La revolta dels esternuts. Oriol Vergés.

- El superordinador. Oriol Vergés.

- El superfenomen. Oriol Vergés.

- La casa sota la sorra. Joaquim Carbó.

- El país d'En Fulleraca.

- SOS a sis mil metres. Pau Joan Hernández.

- La guia Fantàstica. Joles Sennell

- Tot quan veus és el mar. Gabriel Janer Manila.

- El rei Gaspar. Gabriel Janer Manila.

Literatura per a totes les edats:

- Mecanoscrit del segon origen Manuel de Pedrolo.

- Si són roses floriran. Manuel de Pedrolo.

- Els ulls d'ahir. Maria de la Pau Janer.

- L'hora dels eclipsis. Maria de la Pau Janer.

- Qüestió d'amor propi. Carme Riera.

- Joc de miralls. Carme Riera

- Set lletanies de mort. Antoni Morell

- El teu nom és Olga. Josep M Espinàs.

- Més enllà del mur. Antoni Serra.

- Mal de lluna. Jordi Coca.

- La veu melodiosa. Montserrat Roig.

- La meva Terra (Crònica d'enamoraments i penitències) Text de Gabriel Janer Manila.

Il·lustracions de Josep Coll i Bardolet.

- La dama de les boires. Gabriel Janer Manila.

Tots aquests llibres els podreu trobar a la fira del llibre, però... acostumau-vos a llegir! És aquesta una gran aventura!

Noëlle Estaràs i Tobin
Gabriela Cilimingras i Gómez

Verena Vidal de Bethencourt
(Alumnes de l'escola Nicolau

Calafat de Valldemossa)

La veu dels nostres poetes i glosadors

El betlem

Quan els indiots començaven a sanglotar pels carrers i la flaire de la clovella cremada del braser, es mesclava amb la del bessó escaldat, per fer les coques de torró, blanques i rodones com llunes plenes, s'acostava Nadal i era hora de treure el suro i els pastorets per fer el Betlem a un racó del menjador, damunt una taula vella que baixavem del porxo.

A poc a poc de les capses de cartó anava sortint tot, paper blau amb estrelletes a-ferrades, altre, platejat per fer el riu, macolins, arena, muntanyes de suro enfarinades, paper transparent per fer una cascata sortint de dins una escaleta, casetes de tota mida, com les dels nostres camps de Mallorca, ja que els pastors anirien vestits a l'ampla i les pastores amb rebosillo i gonelles retxades. Cada un tenia un nom, en Tofol l'indioter, na Petra la filadora, en Bielet el pastor i així els anomenava un per un, com uns amics estimats. Cada any hi havia qualque "baixa", fos per "edat" o per "accident" i eren reposats per altres que també tendrien el seu nom, na Bet o en Gori el porqueret...

Els animals eren el més variat i graciós, cabrits, conills, quiques, indiots estufats, someretes i els bens amb potons de fil ferro.

Tot prenia vida compost per la padrineta, germana de la meva mare, que vivia amb nosaltres i tenia gust i paciència benedictina. Havíem anat a la Bonanova a cercar "senyorides", eren uns tronquets retorçuts bons per fer un camp d'oliveres, herba de Betlem verda i platejada, ci-reres de pastor i branques de pi.

Damunt la cova la Glòria rumbejava feta de cotó i caps d'àngels. El Misteri tenia les figures de més valor i més

estimades, el Bon Jesús era antic i cada any el trèiem de dins una campana de vidre, on un Sant Josep vestit de roba el duia damunt la mà.

Tot era senzill, sense complicacions ni moviment, però entranyable i fet amb amor. Dins el meu món de records d'infantesa hi té un lloc estimat el Betlem, que espargia flaire d'espligol i de mandarina.

Quan de neu s'embolcalla
l'altra serra
i cercam agombol vora el
caliu
dins ca nostra entre pastors i
ovelles
el Bon Jesús del Betlem
somriu.

Estrelles en el cel, neu a
l'altura,
i un desig dins mon cor creix
i perdura,
d'esser com el pastor dintre
la cova,
que canta una cançó al Nin
quan plora.

desembre/89
Mª Encarnació Coll

El batec del vent

Als valldemossins
que, un dia,
hagueren d'emigrar.

M'infla el batec del vent
que amunt me llança
perquè les veles m'obren
l'horitzó,
i resta en el vell port la
meva amor
teixint plorosa el vel de
l'esperança.

Tinc l'ànim viatger que mai
no es cansa,
tinc l'ànima desfeta pel dolor
quan beuen els meus ulls de
l'escalfor
que em porta el teu record
ple d'anyorança.

Vull veure altres colors que
tingui el cel,
m'agrada sentir el risc per
l'aventura,
tastar vull d'altres flors la
dolça mel.

Malgrat que sigui fill de la
Natura,
un dia tornaré al teu cor
fidel
que, dels meus pensaments, en
té prou cura.

Pere Bru Serrano i Darder
Ciutat de Mallorca 1989

Amics de la Glosa

L'Assamblea General convocada per l'Associació d'Amics de la Glosa, tengué lloc, com estava previst, el dia 24 de febrer al Celler Can Mateu d'Algaida.

Durant l'assamblea es va efectuar l'elecció de la nova Junta Directiva que és la següent:

President:
Marc Vallbona Adrover
de Calonge

Vice-Presidenta:
Antonia Sitjar Gomila
d'Algaida

Secretaria:
Maria Carme Crespo
de Deià

Tresores:
Miquel Munar Serra
de Ciutat

Vocals:
Josep Vallori
de Selva

Antònia Serrano i Darder
de Valldemossa

Antoni Frau i Oliver
de Sóller
Salvador Bonet i Fernández
de Ciutat

Després varen fer un sopar i més tard un recital de gloses i gloses de picat a càrrec dels glosadors assistents.

Recordant s'olivar des nostre terme

Un any d'un bon esplet
ets amos se preparaven
per poder pegar es copet
que tan ansiosos n'estaven.

Es setembre començaven
a coir oliva de dalt
per camins i torreneres
perquè es temps no les fes
mal.

Homos de tots es pobles
a coir oliva venien
duien cordes, escales i bosses
i cantaven tot lo dia.

Llavors, davant Tots Sants
començaven ja ses dones
a coir olives negres bones
per sa tafona passar.

Durava fins es mes de maig
dones d'altres pobles venien
a ses possessions romanien
fins que tot s'havia acabat.

Es vespre a sa caseta
feien un bon foquet
es tafoners hi anaven
per divertir-se un poquet.

Es tafoners cada dia
enganxaven sa bístia an es
trui
perquè no els fes falta pasta
per omplir ets esportins.

Llavors amb aigo ben
calenta
escaldaven ets esportins
estrenyien rodant sa biga
fins que tornaven ben prims.

Tornaren altra vegada
a trencar i escaldar
ben bé ets esportins
i aixecar bé es quintar
per treure s'oli de dins.

Aquell oli era es més bo
que duien a ses nostres taules
i es que era es millor
s'oli verjo de s'esportinador.

Très quarters posàvem
per fer una sola presa
si s'any era bo i s'oliva
quatre mesures triàvem.

S'oliva de Son Gallard
era sa que més oli feia
perquè hi havia passat

Quarar de Son Qual de Valdeuocou

Elmar Dastrup - 20

(dibuix d'Elmar Dastrup, cedid per la seva vídua Antònia Dastrup)

Santa Catalina Tomàs
pasturant-hi ses oveies.

Dijous llarder o darrers
dies
solíem fer una bulla
de pa amb oli a sa Tafona
bunyols i qualque bocí de
xui.

Es pa torrat el muíavem
an es clot de s'esportinador
i saps que ho era de bo!
quan hi pens, me'n venen
ganes.

S'horabaixa no solíem fer
feina
amb sa ximbomba cantàvem
i també mos mascaràvem
per poder lluir sa fressa.

Bernat Torres (Xiu)

Cant d'hivern

El cel està ennuvolat,
fosca està la vila,
el fred pitja de valent,
padaços de neu cauen

engronçats pel vent
fins que pinten de blanc
l'hivernal catifa
Valldemossina.

Juan Tortella i Busquets

Celest anònim

Quan obris ton amplíssim
cor
nimfa d'inefables pinzells
roselles i tarongines
ta bellor engalanen
músiques d'orient
a venerar-te vénen.

Quan de mil maneres
querubí d'inèdites epopeies
aplegues ton angèlic domàs
garlandes de crespó i setí
a ponent culminen la gran
crida.

Cerimoniòs lloa el poeta
la pregària interminable
de la llum
i l'aventura eterna
dels colors dins la foscuria.

febrer/89
Ferran Móra Gayà

Pàgina de Cinema

Els Oscars s'apropen i tots els cinèfils ja es posen a elaborar les seves llistes de guanyadors. Des del moment en què es fan públiques les llistes de nominats al preciat guardó, qualsevol altre tema perd importància, centrant-se tota l'atenció a esbrinar quin serà la pel·lícula que s'endugui més estatuetses. Però la darrera paraula la té l'Acadèmia de les Arts i Ciències Cinematogràfiques de Hollywood.

Pàgina de Cinema estarà atenta a aquest fet, amb la promesa de dedicar el proper número a comentar la llarg nit dels OSCARS del 90 (per a les pel·lícules estrenades el 89).

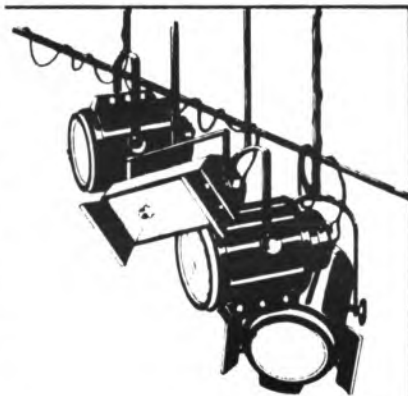
VIETNAM, AGAIN

Com que no parlarem de les nominacions ni dels possibles guanyadors, hem triat un altre tema no menys americà: el Vietnam, of course. I és que per molt que ens proposem el contrari, sempre estarem supereditats a esquemes i temes dels nebots de l'Oncle Sam.

No té importància si un americà mitjà no sap senyalar amb un dit damunt el mapa on és Espanya (ja seria exigir massa als Països Catalans), però per a nosaltres sembla essencial conèixer la història americana tan bé com aquells que la varen escriure.

I dic això perquè en qüestió de tres mesos haurem vist tres pel·lícules americanes sobre dos fets importants de la seva història. CORAZONES DE HIERRO i NACIDO EL 4 DE JULIO sobre la guerra del Vietnam, i TIEMPO DE GLORIA sobre la Guerra Civil. Les dues primeres ja estrenades i la tercera a punt, possiblement a finals de Març.

Oliver Stone, que ja havia visitat el Vietnam amb la seva pel·lícula PLATOON, ara hi ha tornat amb NACIDO EL 4 DE JULIO per contar-nos la dramàtica història d'un jove que torna paralític del front, a la vegada que analitza la

Malgrat que el film d'Oliver Stone estigui nominat a vuit apartats dels Oscars, prova de la seva bona factura, o que Brian de Palma ens hagi volgut proposar una mena de "Goyescas a la vietnamita", no justifica l'interès suscitat per la crítica. No és una desqualificació cinematogràfica sinó ideològica. Considero excessiva la constant demanda de comprensió, atenció i solidaritat envers un tema del qual, a hores d'ara, encara no han pogut alliberar-se de la seva mala consciència.

Es pràctica molt habitual de la cinematografia americana universalitzar els problemes de la seva societat. El fet de traslladar-los a la gran pantalla es podria considerar com una pràctica d'exorcisme, en la qual la publicitat dels mateixos (auto-crítica?) els alliberaria de qualsevol culpa.

I tot això perquè? Doncs perquè de tant en tant es fa necessari un qüestionament de la nostra objectivitat com a espectadors, la qual es veu constantment amenaçada per qüestions que van més enllà de la parafernàlia dels grans films i de les seves commovedores temàtiques. Són els colonialismes ideològics, pràctica comuna de la història del Cinema.

Bé, malgrat tot, anar al cine continua essent una cosa molt sana. Fins als Oscars, adéu.

situació socio-política al seu país abans i després del conflicte, en el període d'anys compresos entre 1957 i 1977.

Per la seva banda, Brian de Palma entra per primer cop en la temàtica del Vietnam de la mà d'un més que improbable discurs moral sobre les injustificades conductes humanes en situacions extremes. I tot això servit amb una esplèndida fotografia de Stephen H. Burum i de la música de l'inacabable Ennio Morricone. El seu títol CORAZONES DE HIERRO. (CASUALIDADES DE LA GUERRA en versió original).

Joan C. Palos

La Nostra Cuina

FRIT DE PASQUA

Ingredients

- 1 freixura de xot
- 1/4 de quilo de sang cuita
- 1 butza de xot bullida
- 2 quilos de patates
- 1 quilo de carxofes
- 1/4 de faves tendres
- 1/4 de pesols bullits
- 1 manat de grell de ceba
- 1 manat de fonoll tendre
- 2 cabeces d'all
- 1 tomàtiga
- 1 pebre de cirereta
- llorer
- oli
- sal

(Dibuix: Joan Tortella)

Dins una paella gran posam: oli, un parell d'all, el pebre de cirereta a trossos, llorer i la freixura tallada petita. (En estar cuites les paellades, les posam a dins una greixonera grossa de terra).

Fregim les patates a quadrats petits i all.

Pelam les carxofes i les tallam fines, després les fregim.

Fregim les faves tendres a trossos.

Sofregim els grells nets i tallats, després afegim la tomàtiga, el fonoll tallat, la butza a tires, la sang a trossos i els pesols bollits.

Tastam si està bé de sal i abans de servir el frit el remenam bé.

ROBIOLS DE XERÈS

Ingredients per als robiols

- 200 grams de saïm fus
- 200 grams d'oli
- 200 grams de xerès
- 1 cullerada de sucre
- 1 quilo de farina
- sucre en pols

Ingredients per al farcit

- confitura de codony o de cabell d'àngel o brossat.
- clovella de llimona, rallada
- 1 ou
- sucre
- canyella en pols

Dins un ribell, posam la farina fent un clot, el saïm fus, el sucre, l'oli i el xerès. Formam una pasta i amb un aprimador aplanam una bolleta de pasta formant un rotllo. En el centre disposam confitura o brossat que haurem preparat, doblegam el rotllo formant un semicercle i l'ajuntam per tal que no surti el farcit.

Es cou a forn fluix. En treure'ls del forn els ensucram amb el sucre en pols.

Farcit de brossat: Aixafam bé el brossat, i el mesclam amb la llimona rallada, l'ou, el sucre i la canyella.

A.S.D.

**BANC DE
CREDIT BALEAR**

Es Credit

	D	I	A			D	E	
								
L	E	S		I	L	L	E	S
								
	B	A	L	E	A	R	S	
								
	M	a	l	l	o	r	c	a

Març 1990

«Balears: sentiment de poble»

Quan el poble veu que els problemes se
solucionen més aviat,
Quan reclama més autogovern,
Quan els ciutadans senten com a pròpies
la seva cultura i la seva terra,
Quan lluiten tots junts per millorar la
qualitat de vida, els serveis públics i
l'ajuda als més necessitats,

Quan el poble balear reconeix que les
coses es fan millor des d'aquí,
Quan comprova que les institucions de
la nostra autonomia són més efectives,
És perquè hi ha un autèntic, un vertader
SENTIMENT DE POBLE

Comunitat

Autònoma

de les Illes Balears

PASSATEMPS

Endevinalles

1. N'hi ha que s'olor no els
agrada
i n'hi ha que espinen ben
fort
i quan la tens abocada
sembla s'aigua de sa font.
2. No és cullera ni forqueta
ni serveix per pa tallar
però ho passaries ben pillo
si no el poguessis emprar.

1. (una copa d'anissat)
2. (un cullerot)

Dolores de Cas Pagès

Sembrar i podar

ABRIL

Podeu sembrar:

de planter

- Violers (*Matthiola annua*)
- Flor de palla (*Helchrysum braeteatum*)

llavors de

- Nebulosa (*Gypsophita elegans*)
- Pesols d'olor (*Lathyrus odoratus*)

Podeu podar:

- Lileres

MAIG

Podeu sembrar:

de planter

- Coleus (*Coleus blumei*)
  - Clavell de poeta (*Diantus barbatus*)
  - Alegries (*Impatiens holstii*)
- llavors de
- Gira-sol (*Heliantus annuus*)

cabeces de:

- Gladiols
- Dàlies
- Begònies

JUNY

Podeu sembrar:

de planter

- Sol coronats (*Callistephus chinensis*)
  - Cresta de gall (*Celosia argentea*)
  - Sàlvia (*Salvia splendens* v. *cristata*)
- empeltar
- Rosers

ENTRETENIMENTS

Com els nostres padrins entretenien els seus nets

Na Magdalena Lladó i Lladó d'"es Casino" entretenia amb aqueixes cançonetes la seva néta Marta Estrades. Ara es pot preparar, ja té una renéta, Ruth Dastrup, per poderles-hi cantar.

Una gàbia de verd pintada tenc penjada a sa paret. Volteja i juga canta i s'esplaia un ocellet.

Un moixot neeegre... tot pell i ossos bada uns ulls grossos

com a salers i diu amb ràbia i amb alegria: Si qualche diiia... sa gàbia cau nyau, nyau, nyau!

Damunt un pi hi ha una i, damunt una o hi ha un cap d'home que fa no-ni-no.

Ametlleta torradeta de pa torrat qui ha fet la bufeta

té es cul foradat i ben empastissat i ben encaragolat.

Per Santanyí vaig partir amb una fosca resolta i pes camí em varen dir: Andreu, na Roseta és morta. No sé si ho feien aposta o per dar-me més tristor. Un deia que era morta i s'altre que estava millor.

Antònia Serrano i Darder

ESPORTS

Futbol, tennis bàsquet, etc.

Niceto Alcalà Zamora, 22
Tl. 281929
Palma de Mallorca

TOT PER L'ESPORT

REPARACIONS NAUTIQUES

S. oficial VOLVO
S. oficial SOLE

Reial Club Nàutic Palma
Tl. 711050
Palma de Mallorca

C/ Arxiduc Lluís Salvador, 23
Telèfon: 612584
VALLEMOSSA

Erzherzog
Ludwig Salvator
aus dem
Österreich. Kaiserhaus

Restaurant
S'arxiduc

LA DIRECCIO US PREGA QUE RESERVEU LA VOSTRA TAULA AMB ANTICIPACIO

C/. NICOLAU CALAFAT, 10 - TEL. 61 24 29 - VALLEMOSSA

Bar Restaurante

C'AN COSTA

Teléfono 61 22 63

07170 Valldemossa - Mallorca

NOVA COL·LECCIO

PRIMAVERA-ESTIU

NACRE II
Moda

C/ DE LA ROSA, 25
VALLEMOSSA

Per viatjar a tot el món: Som la seva solució.

BITLLETS
D'AVIO

PASSATGES
VAIXELL

RESERVES
A HOTELS

COTXES DE LLOGUER
AMB O SENSE XOFER

VOLS XARTER

VIATGES PROGRAMATS

Tenim a la seva disposició tots els viatges organitzats per majoristes espanyols i estrangers. Sol·liciti el fullet.

VIATGES A LA SEVA MIDA

Podem programar-li el viatge que vostè vulgui realitzar individualment o amb grup.

CONFIRMACIÓ IMMEDIATA DE VOLS REGULARS

Estam informatitzats amb pantalla directa a totes les companyies aèries.

TRASMEDITERRANEA

Viatgi en vaixell amb importants descomptes per a vostè, i si s'endú el seu cotxe gaudeixi de FINS A UN 30 % DE DESCOMPTE.

LA SEVA AGÈNCIA DE VIATGES AL POLÍGON DE SON CASTELLÓ

Gremi de Fusters, 11

Tel. 29 34 00 (8 línies)

Télex: 69120

Fax: 75 81 31

Sucursals a: Eivissa, Costa del Sol, Cala d'Or, Cala Ratjada.

